2020 йил 25 январдан чиқа бошлаган

Миллий тикланишдан — миллий юксалиш сари

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН

Ижтимоий-сиёсий газета

№ 41 (1640), 2026 йил 28 февраль, шанба

www.yuz.uz yuz.uznews yuz_official yuz.uz_news yuz.uz_news

РУҲИ БАҚУВВАТ, ҒАЙРАТИ БАЛАНД, ОРИЯТИ МУСТАҲКАМ ИНСОНЛАР ЮРТИ – СУРХОНДАРЁ ЯНГИ ТАРАҚҚИЁТ ДАВРИГА ҚАДАМ ҚЎЙМОҚДА

Президентимиз Шавкат Мирзиёев 26-27 февраль кунлари Сурхондарё вилоятида бўлди. Давлатимиз раҳбари ташрифнинг иккинчи куни вилоятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш масалалари юзасидан йиғилиш ўтказди.

Баҳор Сурхондарёдан бошланади. Бу фасл фақат уйғониш палласи эмас, балки умид ила ерга уруғ қадаладиган, бошланган йил учун улкан режалар тузиладиган давр ҳамдир. Мамлакатимиз етакчисининг Сурхон воҳасига ташрифи чоғида юртдошларимиз баҳор нафасини юрак-юракдан ҳис этди.

Бугун сурхондарёликлар 3 миллион нуфусга эга катта эл. Шунча аҳолининг ҳаётини бирдек фаровон қилиш, ҳаётдан рози бўлиб яшашига эришиш осон эмас. Бунинг учун нафақат машаққатли меҳнат, балки узоқни кўзлаб пухта режа тузишга қодир юксак интеллект ҳам талаб этилади. Энг муҳими, ислоҳотлар оддий одамлар тафаккуридаги эврилишлардан бошланиши зарур. Зеро, инсон, жамият ўзгарса, ислоҳотлар ортга қайтмас тус олади. Янги Ўзбекистон шабадаси кеза бошлаган илк пайтлардаёқ воҳада ижтимоий-иқтисодий масалалар билан бирга шахс тарбиясига ҳам жиддий эътибор қаратилди. Пировардида охирги ўн йилда воҳаликлар ҳаёти тубдан ўзгарди. Масалан, ўтган даврда ҳудудда 5 миллиард долларлик 8000 дан ортиқ лойиҳа ишга туширилди. Ҳар бир лойиҳа ҳисобига юзлаб, ҳатто минглаб хонадонлар доимий ва юқори даромад манбаига эга бўлди. Оилалар фаровонлиги туфайли қалбларга хотиржамлик кирди.

Бир пайтлар вилоят энг олис ва ёпиқ ҳудуд сифатида кўриларди. Шу боис, ишлаб чиқаришни кўпайтириш, сармоядорларни жалб этиш уддалаб бўлмас ишдек туюларди. Бугун марра янада баланд олинмоқда. Хитой, АҚШ, Россия, Ҳиндистон, Австрия, Венгрия каби давлатлар билан инвестиция ва савдо бўйича 10 миллиард долларлик келишувларга эришилди. Бундай йирик сармоя яна неча юз минглаб оилалар фаровонлигига ҳисса қўшади.

Кўплаб масалаларга иқтисодий барқарорлик ечим бўлади. Шу маънода, кейинги йилларда мамлакатимиз иқтисодиётида жуда катта ўзгариш кузатилди. Бу, ўз ўрнида, ижтимоий соҳалар ривожига ҳам асос бўлмоқда. Хусусан, кейинги йилларда аёллар, ёшлар, умуман, аҳоли учун кўплаб янги иш ўринлари очилди. Ўз навбатида, бу мактабгача таълим ташкилотларига талабни оширди. Болаларни боғчага бериш маданияти шаклланди. Бунга ечим сифатида сўнгги тўққиз йилда боғчага қамров 28 фоиздан 68 фоизга етказилди. Бундан ташқари, 23 та янги мактаб қурилгани, 448 таси таъмирлангани, қўшимча 102 минг ўқувчи ўрни очилгани ҳам бугунги, ҳам келгуси фаровонлик кафолати бўлди. “Тўпаланг” сув омбори захирасидан унумли фойдаланиш ҳисобидан Термиз шаҳри ва яна 10 тумандаги 563 минг кишининг ичимлик сув таъминоти яхшиланган, шубҳасиз, воҳа аҳли учун тарихий воқеага айланди.

Давоми 2-бетда

КРЕАТИВ ИҚТИСОДИЁТ – БАРҚАРОР ЎСИШНИНГ МУҲИМ ДРАЙВЕРИ

Мулоҳаза

OZBEKISTON 2030

Жамиятдаги фикрлаш услуби ўзгаргани сари иқтисодий муносабатлар, ижтимоий институтлар ва тараққиёт моделлари ҳам янгиланиб боради. Бугун инсоният ана шундай мураккаб ва масъулиятли босқич остонасида турибди. Жаҳон иқтисодиёти глобал молиявий беқарорлик, ресурслар тақчиллиги, рақамли инқилоб ва геосиёсий зиддиятлар каби ўзаро боғлиқ синовларни бошдан кечирмоқда. Бу ҳолат анъанавий — хомашё ва моддий ресурсларга таянган иқтисодий моделларни қайта кўриб чиқишни тақозо этмоқда.

Айнан шундай шароитда креатив иқтисодиёт тушунчаси оддий иқтисодий йўналиш эмас, балки тараққиётнинг мутлақо янги парадигмаси сифатида намоён бўлмоқда. Унинг марказида инсоннинг интеллектуал салоҳияти, ижодий тафаккури ва инновацион ғоялари туради. Креатив иқтисодиёт — билим, истеъдод ва маданий меросни иқтисодий қийматга айлантириш жараёни. Ахборот технологиялари, рақамли индустриялар, дизайн, медиа, архитектура, стартап экотизимлари каби соҳалар унинг ҳаракатлантирувчи кучидир. Бу моделда энг қимматли капитал — инсон капитали, энг муҳим ресурс эса илмдир.

Давоми 3-бетда

Дил изҳори

СУВ КЕЛСА ГАР – НУР КЕЛГАЙ

Ёшим тўқсонга яқинлашди. Бу орада нималарни кўрмадик. Эҳ-ҳе!..

...Оилада ўн ўғил эдик. Уч акам Иккинчи жаҳон урушига олиб кетилди. Шу бўйи дараги чиқмади. Улардан кейин қолган биз — етти оға-инини энам раҳматли ёлғиз боши билан катта қилди. Ўша даврнинг оналариям зап матонатли бўлган экан-да... Замоннинг зайли, шароитнинг шўриши туфайли ўн ёшимда 1-синфга борганман. Кўп вақтимиз мактабдан кўра пахта далаларида ўтган бўлса ҳам астойдил ўқишга интилардик. Йиллар ўтиб, ўқитувчи бўлдим. Бойсуннинг ўзим туғилган Пулҳоким қишлоғидаги мактабда 31 йил директорлик қилдим. Бу мактабдан ўнлаб фан докторлари, олимлар етишиб чиқди. Таълим сифатини республика даражасига олиб чиқишга уриндик, баъзан буни уддаладик ҳам. Аммо ўқитувчиларнинг косаси яқин ўн йилгача оқармади.

Давоми 2-бетда

ЎҚИТУВЧИНИ ЭЪЗОЗЛАЁТГАН СУЯНЧИМИЗ БОР

Бугун қалбимизда баҳор нафаси. Одатда қишнинг қировли кунларидан сўнг табиат уйғониши ҳодисасини янгиланиш, яшариш деб қувонамиз, соғинч ҳиссимизни ўзаро бўлишамиз. Шундай файзли-тароватли, улуғ айём кунларида Президентимизнинг Сурхондарёга ташрифи барчамизга янада қувонч, ғурур улашди.

Икки кундирки, давлатимиз раҳбарининг вилоятимизга ташрифи тафсилотларини кузатар эканмиз, юртдошларимиз турмуш шароитини янада яхшилаш борасидаги янги ташаббуслардан руҳланиб юрибмиз.

Давоми 2-бетда

Йиғилишда вилоят ҳамда туман ҳокимлари олдида жорий йил инвестициялар ҳажмини 3 миллиард, экспорт қийматини 1 миллиард долларга етказиш вазифаси тургани қайд этилди.

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН

2026 йил 28 февраль, 41-сон

www.yuz.uz yuz.uznews yuz_official yuz.uz_news yuz.uz_news

РУҲИ БАҚУВВАТ, ҒАЙРАТИ БАЛАНД, ОРИЯТИ МУСТАҲКАМ ИНСОНЛАР ЮРТИ – СУРХОНДАРЁ ЯНГИ ТАРАҚҚИЁТ ДАВРИГА ҚАДАМ ҚЎЙМОҚДА

Бошланиши 1-бетда

Бу даврда 688 та кўп қаватли уй қурилгани 32 минг оиланинг Ватан ичра кичик ватанли бўлишига замин яратди. Айниқса, Ангор, Бойсун, Жарқўрғон, Сариосиё ва Термиз туманларида барпо этилаётган “Янги Ўзбекистон” массивлари аҳолини замонавий уй-жой билан таъминлаш баробарида урбанизация даражаси яхшиланишига хизмат қиляпти.

— Сурхондарё нафақат табиати гўзал замин, балки руҳи бақувват, ғайрати баланд, орияти мустаҳкам инсонлар юртидир. Сурхонни ривожлантириш янги Ўзбекистоннинг жанубий таянч устунини мустаҳкамлаш демакдир, — деди давлатимиз раҳбари.

Жанубий таянчни мустаҳкамлаш эса эришилган ютуқларни таҳлил этиб, келажак режаларига муносиб саъй-ҳаракатни талаб этади. Йиғилишда вилоят ҳамда туман ҳокимлари олдида жорий йил инвестициялар ҳажмини 3 миллиард, экспорт қийматини 1 миллиард долларга етказиш вазифаси тургани қайд этилди. Ҳудудда камбағалликни 2,8, ишсизликни 4,5 фоизгача тушириш, Термиз шаҳри, Ангор, Денов, Жарқўрғон, Қизириқ ва Музработ туманларини камбағаллик ва ишсизликдан холи ҳудудга айлантириш муҳим экани таъкидланди.

Сурхондарё иқтисодиётида саноатнинг улуши сўнгги 9 йилда 5 карра ўсиб, 10 фоизга етди. Лекин воҳа имконияти бундан ҳам баланд марраларни кўзлашга имкон беради. Шу маънода, саноат ҳажмини оширишда вилоятдаги конларни ўзлаштириш суръатини жадаллаштириш зарурлиги қайд этилди.

Жорий йилда Бойсундаги “Санжар”, Олтинсойдаги “Оқсув”, келаси йили “Фангарт” конларида кўмир қазиб олишни бошлаш топшириғи берилди. Жанубий Африканинг “Sosol” компанияси кўмирдан полипропилен, полиэтилен ва каучук ишлаб чиқаришга қизиқиш билдирган. Сариосиёдаги “Қоракон”, “Жемсонит”, “Чуқур”, “Байрам-1” конларига ҳам хитойлик инвесторлар 1 миллиард доллар инвестиция киритишга тайёр. Бойсундаги “Безактоп” конида табиий тош захиралари ўрганилмай турибди. Ушбу конларда зарур ишларни бошлаш вазифаси қўйилди.

Янги Ўзбекистонда масалалар ҳал этилиши билан бирга иқтисодий имкониятга ҳам айлантириляпти. Хусусан, йиғилишда Термиз халқаро савдо маркази натижалари алоҳида қайд этилди. Ўтган йили марказга 800 мингдан ортиқ Афғонистон фуқароси келган. Натижада 320 миллион долларлик маҳсулот экспорт қилинган. Қувонарлиси, марказ янада кенгайтирилади. Унинг ҳудуди минг гектарга етказилади. Бу борада ҳам аниқ режали ишлар белгилаб берилди. Янги лойиҳалар натижасида тадбиркорлар ва харидорлар каррасига ошади, қонун устуворлигини таъминлаш мақсадида марказда махсус прокуратура ва ички ишлар бўлими фаолияти йўлга қўйилади.

Шунингдек, энди марказ ҳудудидаги товар савдоси ва хизматлар экспорт сифатида баҳоланиши, уларга нисбатан қўшилган қиймат солиғи “ноль” ставкада қўлланиши қайд этилди.

Давлатимиз раҳбари қишлоқ хўжалиги имкониятларига тўхталар экан, вилоятдаги 35 минг гектар томорқада 3-4 марта ҳосил олинаётгани, бундай кўрсаткич бошқа бирорта вилоятда йўқлигини таъкидлади.

Термиз туманидаги “Томорқа мактаби”нинг ижобий тажрибасини бутун Сурхондарёда йўлга қўйиш зарурлиги кўрсатиб ўтилди. Шу муносабат билан Ангор, Узун, Денов туманларида ҳам худди шундай мактабларни ташкил этиш, ҳар бир вилоятда 2 тадан “Инновацион томорқа мактаби”ни ишга тушириш зарурлиги таъкидланди.

Сурхондарё шароитида иссиқхонада маҳсулот етиштириш бошқа жойлардагига нисбатан 2-3 баробар арзон тушиши қайд этилди. Бу йил Испаниянинг Альмерия ҳудуди тажрибаси асосида минг гектарда қуёшда иситиладиган иссиқхоналар ташкил этилиши, бундай иссиқхона қурадиган тадбиркорларга ер 5 йилга бепул ижарага берилиши, ер ости суви учун тўловдан 3 йилга озод этилиши маълум қилинди.

Вилоятда фойдаланилмай турган яна бир катта имконият яйловлардир. Жумладан, Бойсунда 197 минг гектар яйлов бор. Агар Дарбанд дарёсидаги насослар тикланиб, сув чиқарилса, 10 минг гектар яйловни фойдаланишга киритиш имкони мавжудлиги айтилди.

Захирадаги яйловларни ўзлаштириш учун бошланғич нарх норматив қийматнинг 1 фоизи миқдорида этиб белгиланиб, аукционга чиқарилиши таъкидланди. Аукциондан ер олган тадбиркорларга 10 йилга 4 йиллик имтиёзли давр билан 14 фоизли кредит ажратилади. Ҳар ўн гектар ерга сув олиб келиш учун 120 миллион сўмгача субсидия берилади.

Вилоятда паррандачилик, чорвачилик, асаларичилик лойиҳаларини амалга ошириш чора-тадбирлари ҳам белгилаб олинди.

Йўл ва транспорт инфратузилмаси вилоятдаги энг оғриқли масалалардан. Ҳозир Бойсун ва Денов туманларини боғловчи йўлнинг 111 километри цемент-бетон қопламага ўтказилмоқда. Бу йўл ишга туширилса, юк ташиш ҳажми 2 карра ошиши, ташув вақти 3 соатдан 1,5 соатга қисқариши қайд этилди.

Жорий йилда юртимизни Афғонистон ва Тожикистон билан боғлайдиган 178 километрли магистрални капитал таъмирлаш, “Тошгузар — Бойсун — Қумқўрғон” участкасини тезюрар поездга мослаш, “Қумқўрғон — Қудуқли” темир йўлини электрлаштириш ишлари бошланади. Термиз — Истанбул, Термиз — Дубай йўналишларида янги авиарейслар йўлга қўйилади.

Янги автобуслар олиб келиниб, Шўрчи, Денов, Сариосиё, Шеробод ва Бойсун туманларидан Термиз шаҳрига элтувчи йўлларда қатновга қўйилади.

Йил охиригача Музработ туманидаги 56 минг кишига илк бор марказлашган ичимлик сув етказиб бериш лойиҳаси якунланади. Музработ, Олтинсой, Ангор, Қизириқ ва Бойсун туманлари марказига канализация ўтказиш ишлари бошланади.

“Мустақилликнинг 25 йиллиги” йирик газни қайта ишлаш мажмуасидаги технологик мураккаб масалага ҳамкорлар билан илмий ечим топилгани қайд этилди.

— Биз аварияни ҳам тўхтатамиз, Сурхондарё иқтисодиётига катта туртки берадиган лойиҳани ҳам бошлаймиз, — деди Президентимиз.

Давлатимиз раҳбари туризм салоҳиятига тўхталиб, вилоятда Ҳаким Термизий, Султон Саодат, Кокилдор ота, Қирқ қиз каби 150 дан зиёд маданий мерос объекти борлиги, Ҳисор, Бойсунтоғ, Кўҳитанг, Боботоғда альпинизм, треккинг, экотуризм учун катта имкониятлар мавжудлигини қайд этди. Буларни тўлиқ ишга солиб, йилига 1 миллиард долларлик тушум қилиш мумкинлиги таъкидланди.

Эски Термиз ёдгорлиги тўлиқ ўрганилмаган. Буддизм маданиятига оид Фаёзтепа, Қоратепа, Далварзин, Зурмала каби ёдгорликларнинг туризм салоҳиятидан фойдаланиб, Япония, Жанубий Корея, Хитой, Таиланддан йилига 500 минг сайёҳни жалб қилиш имконияти мавжудлиги кўрсатиб ўтилди.

Сурхондарёда 8000 дан ортиқ ёш кураш билан мунтазам шуғулланмоқда. Давлатимиз раҳбари мутасаддилар олдига жорий йилда Деновдаги “Замондош” оромгоҳи негизида курашчилар учун замонавий ўқув-машғулот базасини қуриб бериш вазифасини қўйди. Бойсундаги мактаб-интернатда янги ўқув йилидан спорт билан бирга мактаб дарсларини ҳам йўлга қўйиш кераклиги қайд этилди.

Президентимиз вилоят фаоллари, ёшлар ва нуронийлар билан мулоқот қилди. Ҳокимлар ва мутасаддиларнинг ҳисоботи тингланди. Давлатимиз раҳбари белгиланган вазифалар ижросини қатъий назоратга олиш, ҳар бир йўналишда аниқ натижага эришиш бўйича тегишли топшириқлар берди.

Шундан сўнг Президентимиз Термиз туманидаги “Surkhon Sandwich” корхонасининг базальт маҳсулотлар ишлаб чиқариш линияси фаолияти билан танишди.

Мамлакатимизда кенг кўламли бунёдкорлик ишлари бажарилмоқда. Бундай саъй-ҳаракатлар илмий ёндашув, замон талаби асосида амалга ошириляпти. Шу боис, ҳар бир йирик лойиҳа ва инфратузилма объектида энергия тежамкорлигига устувор эътибор қаратилмоқда. Бу, ўз ўрнида, базальт хомашёси ва ундан тайёрланадиган энергия самарадор плита ҳамда қурилиш материалларига талабни оширмоқда. Лойиҳа қиймати 26 миллион долларга тенг корхона йилига 30 минг тонна базальт хомашёсини қайта ишлаш қувватига эга. Бу 345 миллиард сўмлик тайёр маҳсулот ишлаб чиқариш имконини беради.

Маҳсулотлар Тожикистон ва Афғонистонда харидорини топмоқда. Бу ҳам воҳанинг иқтисодий қуввати ошиб бораётганидан далолат. Зеро, маҳсулотга керакли хомашёнинг 95 фоизи вилоятнинг Олтинсой туманидаги конлардан олиняпти. Корхонага Хитойнинг замонавий технологик ускуналари ўрнатилган. Бу ерда 200 кишининг доимий бандлиги таъминланган.

Президентимиз ишлаб чиқариш жараёни билан танишар экан, маҳсулотлар сифатини янада ошириш, маҳаллийлаштириш даражасини кенгайтириш ва экспортбоп йўналишларни ривожлантириш муҳимлигини таъкидлади.

Умуман, юртимизда қурилиш соҳасининг илмий асосларини мустаҳкамлаш, бунинг учун қурилиш материаллари бўйича илмий-тадқиқот институтини ташкил этиш зарурлиги қайд этилди.

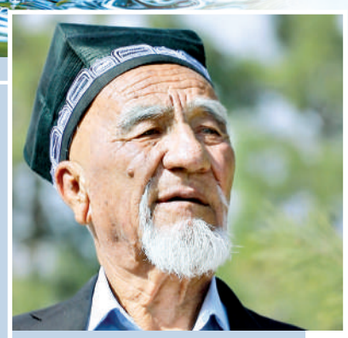
Давлатимиз раҳбари шу ерда вилоятнинг қурилиш материаллари саноатига доир тақдимот билан танишди.

Шу билан Президентимизнинг Сурхондарё вилоятига ташрифи якунланди.

Боборавшан ҒОЗИДДИНОВ,
Авазбек ХУДОЙҚУЛОВ,
Сарвар ТЎРАЕВ,
“Янги Ўзбекистон” мухбирлари

Дил изҳори

СУВ КЕЛСА ГАР – НУР КЕЛГАЙ

Хоним ТОШБОЕВ,
Бойсун тумани нуронийлар жамоатчилик кенгаши фаоли, “Эл-юрт ҳурмати” ордени соҳиби

Бошланиши 1-бетда

Мана шу охирги ўн йиллик силсиласида катта ижобий ўзгаришлар бўлди. Табиийки, ютуқлар билан муаммолар ҳам ёнма-ён юрар экан. Оғзимиз ошга етиб, елкамиз офтоб кўрганида сув масаласи дунёдаги долзарб муаммога айланиб кетди.

2018 йили давлатимиз раҳбари Сурхондарё вилоятига ташрифи давомида ўтказилган йиғилишда кексаларга сўз берди. Бизни астойдил диққат билан тинглади. Бойсунда кўпдан буён давом этиб келаётган ичимлик сув тақчиллиги масаласи ҳақида айтдик. Шундан сўнг Президентимиз топшириғига биноан Бойсун туманига Хўжамайхона булоғидан 37 километрли магистраль тармоқ тортилди. Бугун Бойсун аҳли шу сувдан баҳраманд бўлиб, мазкур савобли иш бошида турганларни дуо қилиб яшамоқда.

Кейинги йилларда давлатимиз раҳбарининг ташаббуси билан “Тўпаланг” сув омборидан фойдаланиш ҳисобига Сурхондарё вилоятидаги сув таъминотини яхшилаш лойиҳаси кўтарилди. Жуда салмоқли ва кенг кўламли ушбу эзгу ташаббус доирасида вилоят ҳудуди бўйлаб қарийб 246 километр масофага сув тармоқлари тортилди ҳамда ичимлик сув сақланадиган 8 та ҳовуз барпо этилди. Лойиҳанинг биринчи босқичида Сариосиё, Денов, Шўрчи ва Қумқўрғон туманларидаги 35 та, иккинчи босқичида Олтинсой туманидаги 16 та, Бандихон туманидаги 17 та, Қизириқ, Шеробод, Ангор ва Музработ туманларидаги 69 та маҳалла аҳолисининг тоза ичимлик сув таъминоти яхшиланди. Учинчи босқичда эса Термиз шаҳридаги 20 та маҳалла тоза ичимлик сувдан баҳраманд бўла бошлади. Бу рақамни эшитиб, “Шу пайтгача шунча одам қандай сув ичган ва қандай кун кечирган экан?” деган савол туғилиши шубҳасиз.

Куни кеча давлатимиз раҳбари иштирокида “Тўпаланг” сув омбори сувидан фойдаланиш ҳисобига Сурхондарё вилоятида ичимлик сув таъминотини яхшилаш лойиҳасининг амалий натижалари билан танишиш маросими бўлиб ўтди. Унда фаол нуронийлар сифатида сўзга чиқдик.

Инсон ёши улғайгани сайин ўтган йиллари ва бугунги турмушини, босиб ўтган ҳаёт йўлини қиёслаб, таҳлил қилаверар экан. Кейинги йиллардаги эзгу ишларни кўриб, ўзимни ёшараётгандек ҳис этаман. Бундай ғамхўрликдан элимиз жуда мамнун. Айниқса, қутлуғ Рамазон кунларида воҳа кексалари шундай қулайликлар яратиб берилгани учун ташаккур айтиб, Яратгандан Ватанимиздаги тинчлик, эзгу ишларга бардавомлик сўраб дуо қилмоқда. Ахир дунёда сувдан кўра азиз, ҳаётбахш неъмат йўқ. Мана шу неъматга етиб турганимиз учун ҳам шукронасини адо этиб юришимиз керак.

Шу кунларда Ўзбекистон халқ шоири Сирожиддин Саййиднинг “Сув келтирган элда азиз” шеърини ёдлаб, давраларда ҳам жўшиб айтиб юрибман. Келинг, сизга ҳам эсимда қолганларини айтиб берай:

Сув келса гар — нур келгайдир,
Яшнар кенту қишлоқлар,
Юз минг қалбда гўё бирдан
Порлар минг-минг чироқлар.

Сув келтирган элда азиз,
Сув келтирмоқ — мард иши,
Давлат иши — халқ ишидир,
Халқ иши — давлат иши.

Дуога қўл очинг демак,
Ҳожибобо, оқсоқол:
Токи шу эл, шу халқ, Ватан
Асло топмасин завол.

Дунё тургунча бор бўлсин,
Парвардигор ёр бўлсин,
Сув келтирган мардларининг
Давлати пойдор бўлсин!

ЎҚИТУВЧИНИ ЭЪЗОЗЛАЁТГАН СУЯНЧИМИЗ БОР

Бошланиши 1-бетда

Ўзим ўқитувчиман. Бундан 10 йиллар аввал муаллим дейилса, пахта даласидан бери келмайдиган, иқтисодий имконияти оғирлигидан ишлаш учун хорижга кетган, ҳам моддий, ҳам маънавий абгор кишилар кўз ўнгимизга келарди. Ўзимиздан қиёс. Биз ҳам узоқ йиллар далада, олдимизда учраган ҳар бир ғўзапояга эгилиб ишладик. Кейинги ўн йилликда ўқитувчилик, устозлик ҳурматини ҳис қила бошладик. Қаддимиз тикланди, ҳаётга, касбимизга меҳримиз ошди. Давлатга кераклигимизни, миллий тараққиётимизга дахлдор эканимизни сездик.

Давлатимиз раҳбари ўтказган йиғилишларни кузатарканмиз, тараққиётнинг локомотиви сифатида доим таълим-тарбия, педагоглар меҳнатига эътибор кун тартибида эканини дилдан ҳис қиламиз. Президентимиз кечагина Термиздаги фаоллар иштирокидаги йиғилишда ҳам фикрларини сўз, муаллим, таълим, билим мавзуси билан бошлади. Бугунги ва эртанги ўзгаришлар фақат ва фақат билим ҳамда илмга асосланишини таъкидлади.

Она тили ва адабиёт фани ўқитувчилари одатда рақамларга унча кўп мурожаат қилмайди. Аммо бугун мамлакатимиздаги ўзгаришлар нафасини баъзи рақамларда ифодаласак тўғри бўлади, назаримда. Кейинги 9 йилда Сурхондарёда боғчага қамров 28 фоиздан 68 фоизга ошди, 23 та мактаб қурилди, яна 448 таси таъмирланди. Бунинг ортидан

Ҳилола ХУДОЙМУРОДОВА,
Қизириқ туманидаги 36-мактаб ўқитувчиси

эса қўшимча 102 минг ўқувчи ўрни очилди. Бу рақамлар оддий кўрсаткичлар эмас. Ҳар бирининг замирида авлодлар камолоти, одамларнинг, айниқса, қишлоқ аҳли, бир умр боласини боғчага бериш нияти билан яшаган қишлоқ оналарининг орзулари рўёби бор.

Президентимиз ўқитувчиларнинг ойлик маошини 1000 долларга етказаман деган эди. Ўша пайтда бунга биров ишонган, биров ишонмагандир, аммо бугун мен 2000 доллардан ортиқ маош оляпман.

Сизга бир мисол айтаман. Бундан ўн йил олдин — 2016 йили кредитга уй олганман. Ўшанда ойлик маошим атиги 800 минг сўм, кредит тўловимиз эса 1 миллион 200 минг сўм эди. Рўзғор кемтик, кундалик харажатларимизни қоплай олмай жуда қийналардик.

Бугун юртимизнинг қай бурчагига борманг, ёниб ишлайман, келажак учун боримни бераман деган фидойи ўқитувчига ҳозир ҳамма шароит бор. Вазир жамғармаси, 100 фоизлик ва яна бошқа устамалар, рағбатлар ортидан ҳаётимиз кун сайин яхшиланиб, мазмунга тўлиб бормоқда. Қисқача айтганда, ҳалол ва шарафли меҳнатимиз билан юқори маош оляпмиз.

Қизириқдек олис туманда яшовчи ўқитувчи сифатида ҳар йили деярли бир ютуққа эришаман. Давлатимиз эътирофига сазовор бўла бошладим. Меҳнат қадрланадиган юртда ва замонда яшаяпмиз. Ўтган йили “Соғлом турмуш” медали билан тақдирланганим менга янада куч бағишлади.

Кечаги йиғилишда ҳам Президентимиз билан учрашиб, ўқитувчига қаратилган эътибордан бениҳоя қувондим. Давлатимиз раҳбарининг таълим ривожи ҳақидаги гапларини эшитиб, минглаб педагоглар қатори тўлқинландим. Ҳаяжон билан нималар деганимни ҳам аниқ эслолмайман. Президентимизнинг “Ўқитувчилигингиз юзингиздан нур ёғилаётганидан ҳам билинади”, деганини эшитиб, бениҳоя хурсанд бўлдим. Бутун йиғилиш давомида кўзимда ёш билан ўтирдим. Ўқитувчини, зиёлини эъзозлаб, муаллим манфаатини, фаровонлигини ўйлаётган тоғдек суянчимиз борлигидан миннатдорман.

Мулоҳаза

O'ZBEKISTON 2030

КРЕАТИВ ИҚТИСОДИЁТ — БАРҚАРОР ЎСИШНИНГ МУҲИМ ДРАЙВЕРИ

Сардор ТОЛЛИБОЕВ,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Бошланиши 1-бетда

Давлат миқёсида креатив иқтисодиёт иқтисодий диверсификациянинг стратегик воситасига айланмоқда. У иқтисодиётни хомашёга қарамликдан халос этади, юқори қўшилган қийматли маҳсулот ва хизматлар яратишга замин ҳозирлайди, янги иш ўринларини шакллантиради. Шу билан бирга, миллий бренд ва маданий имижни мустаҳкамлаб, мамлакатнинг халқаро майдондаги рақобатбардошлигини оширади. Энг муҳими, у ёш авлод учун ўз иқтидори ва ташаббусини рўёбга чиқариш имкониятини яратиб, ижтимоий барқарорликни таъминлашга хизмат қилади.

Шу йил 12 февраль куни давлатимиз раҳбари креатив иқтисодиётни ривожлантириш, маданият муассасалари инфратузилмасини модернизация қилиш ва янги креатив маконларни барпо этишга оид тақдимот билан танишди.

Креатив иқтисодиёт дунё амалиётида аллақачон барқарор ўсишнинг муҳим драйверига айланган. Жаҳон ялпи ички маҳсулотида унинг улуши 3-7 фоизни ташкил этаётгани бежиз эмас. Бу рақамлар ортида саноат ёки хомашё эмас, балки ғоя, дизайн, рақамли технология, маданий маҳсулот ва интеллектуал меҳнат турибди. Креатив соҳаларнинг қиймати шундаки, улар юқори қўшилган қиймат яратади, экспорт салоҳиятига эга ва глобал бозорда тез мослаша олади.

Мамлакатимизда 2024 йили креатив иқтисодиётнинг ЯИМдаги улуши 3,7 фоизни ёки 56,8 триллион сўмни ташкил этди. 770,6 миллион долларлик экспорт ҳажми миллий интеллектуал маҳсулот ва хизматларимиз халқаро бозорда ўз ўрнига эга бўлаётганини кўрсатади. Соҳада қарийб 320 минг кишининг бандлиги эса креатив иқтисодиёт фақат назарий тушунча эмас, балки реал меҳнат бозори ва даромад манбаи эканини англатади. Бу кўрсаткичлар иқтисодиётнинг янги — интеллектуал ва инновацион қатлами шаклланаётганини тасдиқлайди.

Креатив иқтисодиёт жамият тафаккурининг иқтисодий ифодасидир. Аҳолининг катта қисми ёшлардан иборат экани, рақамли инфратузилма жадал ривожланаётгани ва бой маданий меросимиз мавжудлиги — буларнинг барчаси катта салоҳиятни англатади. Бироқ салоҳиятнинг ўзи натижа бермайди. Уни ҳаракатга келтирадиган омил эркин фикр, очиқ рақобат муҳити, замонавий таълим ва институционал қўллаб-қувватловдир.

2024 йили креатив иқтисодиёт тўғрисида алоҳида қонун қабул қилиниши соҳанинг ҳуқуқий ва институционал асосларини мустаҳкамлади. Илгари креатив фаолият кўпроқ ташаббус ва алоҳида лойиҳалар доирасида амалга оширилган бўлса, энди у мустақил иқтисодий йўналиш сифатида эътироф этилди. Бу бозор қоидаларининг аниқлашуви, ҳуқуқий ҳимоя механизмлари кучайиши ва давлат қўллаб-қувватловининг тизимли шаклга ўтганидан далолат.

Креатив индустрия парки ташкил этилиши ва унинг резидентлари учун махсус солиқ режими жорий қилиниши иқтисодий рағбатлантиришнинг амалий механизмига айланди. Даромад солиғи ва ижтимоий солиқ ставкаси 12 фоиздан 6 фоизга туширилиши соҳадаги тадбиркорлар учун янги имконият эшигини очди. Бу имтиёзлар ғояни қўллаб-қувватлаш, инновацияни рағбатлантириш ва ресурсларни маҳсулот сифати ҳамда янги бозорларни ўзлаштиришга йўналтиришга хизмат қилади.

2030 йилга қадар креатив иқтисодиётнинг ЯИМдаги улушини 5 фоизга ёки 145 триллион сўмга етказиш, экспортни 1 миллиард долларга олиб чиқиш ва соҳада банд фуқаролар сонини 500 мингдан ошириш каби мақсадлар стратегик қараш ва узоқ муддатли режалаштириш самарасидир. Бу кўрсаткичлар фақат миқдорий ўсишни эмас, балки иқтисодиётнинг сифат жиҳатидан янги босқичга кўтарилишини англатади.

Креатив иқтисодиётни ривожлантириш янги тармоқ яратиш эмас, балки инсон капиталига устувор аҳамият бериш, ғояни стратегик ресурс сифатида тан олиш ва иқтисодий сиёсатни тафаккур сиёсати билан уйғунлаштириш демакдир.

Қонун ва имтиёзлар — восита, мақсад эмас. Асл мақсад — жамиятда ижодкорлик муҳитини қарор топтириш, инсон тафаккурини иқтисодий қийматга айлантира оладиган тизимни шакллантириш. Агар ғоя эркин ҳаракатланса, интеллектуал меҳнат қадрланса ва ташаббус институционал қўллаб-қувватланса, креатив иқтисодиёт рақамлардан ҳам каттароқ натижа — миллий тараққиётнинг янги моделини яратади.

Тақдимотда Тошкент шаҳрида барпо этиладиган Креатив индустрия парки концепцияси атрофлича кўриб чиқилди. Лойиҳа мазмунан бинолар мажмуаси эмас, балки ижодий тафаккур экотизимини шакллантиришга қаратилган яхлит макон сифатида талқин этилди. Унда яшил боғлар ва арт-объектлар билан уйғунлашган муҳит, халқаро дастурлаш тармоғининг Тошкент мактаби, китоб кафеси, спорт майдонлари, ижодий павильонлар, коворкинг маркази ва офислар, кино ва видео ишлаб чиқариш майдонлари, овоз ёзиш студияси, креатив индустрия кампуси ҳамда ёшлар ва ижодкорлар учун меҳмонхона барпо этилиши режалаштирилмоқда.

Бундай инфратузилма ғоянинг туғилиши, унинг муҳокамаси, ишлаб чиқилиши ва бозорга чиқишигача бўлган барча босқични бир ҳудудда мужассам этади. Яъни парк ижодий жараённи парчаланган ҳолатдан тизимли шаклга ўтказиш воситасидир. Лойиҳанинг давлат-хусусий шериклик асосида амалга оширилиши эса креатив иқтисодиётда ҳамкорлик модели устувор аҳамият касб этишини кўрсатади.

Шунингдек, Янги Тошкент ҳудуди ва Нукус шаҳрида ҳам креатив парклар ташкил этиш режалаштирилгани ушбу ташаббуснинг қамрови кенгайишини англатади. Янги Тошкентда резидентлар учун ижара майдонлари, студиялар, медиа ва анжуман заллари, тижорат ва хизмат кўрсатиш объектлари жойлаштирилади. Нукус шаҳрида эса Истиқлол боғидаги павильон реконструкция қилиниб, кўп функцияли жамоат-маданият марказига айлантирилади.

Нукусдаги лойиҳанинг эътиборли жиҳати унда Ўзбекистоннинг “ЭКСПО — 2025”даги миллий павильони жойлаштирилиши ва ёнида замонавий кутубхона барпо этилишидир. Бу қарор креатив маконни нафақат иқтисодий, балки маърифий ва маданий марказга айлантириш ғоясини ифода этади.

Йиғилишда юртимиздаги маданият марказлари фаолияти танқидий таҳлил қилинди. Республика бўйича 800 дан ортиқ маданият марказининг ярмидан кўпи таъмирталаб ҳолатда экани қайд этилди. Бу рақам оддий статистика эмас, балки инфратузилманинг маънавий ҳаётдан ортда қолаётганини кўрсатувчи жиддий сигналдир. Аксарият марказлар фаолияти ҳануз анъанавий байрам тадбирлари билан чекланиб, доимий ижодий муҳит ва замонавий хизмат турларини шакллантиришга етарлича эътибор қаратилмаётгани таъкидланди.

Шу боис, маданият марказларини замонавий андоза асосида ривожлантириш бўйича пилот лойиҳа ишлаб чиқилди. Лойиҳа Тошкент, Қўқон, Бухоро ва Самарқанд шаҳарларидаги тўртта марказни қамраб олган. Уларнинг биринчиси Тошкент шаҳридаги “Гулшан” маданият маркази негизида ташкил этилмоқда. Янги модель “маданият — таълим — ҳордиқ чиқариш — мулоқот” занжири асосида ишлайди. Бу ёндашув маданиятни бир марталик тадбир эмас, балки узлуксиз ижодий ва маърифий жараён сифатида талқин этади. Турли йўналишлардаги клублар, устахоналар, студиялар ва тўгараклар шу занжирнинг амалий ифодаси бўлади.

Тақдимотда Буюк Британия Қироллик жамғармаси мактаби тажрибаси асосида Тошкент шаҳрида Анъанавий санъат олий мактабини ташкил этиш режаси ҳам кўриб чиқилди. Ушбу таълим муассасасида кулолчилик, ғишт териш, манзарали безак, ёғоч ўймакорлиги, архитектуравий хаттотлик, геометрик ва биоморф нақш йўналишларида бакалавриат ва магистратура дастурлари амалга оширилади. Таълим инглиз тилида, икки йиллик дастур асосида олиб борилиши режалаштирилган. 2027 йилда 50, 2031 йилга бориб йилига 80 нафар мутахассис тайёрлаш кўзда тутилмоқда. Бу рақамлар миллий ҳунармандчилик ва анъанавий санъатни глобал таълим майдонига олиб чиқиш ниятини англатади.

Шунингдек, Миллий реставрация институтини ташкил этиш, Самарқанд шаҳридаги Бибихоним масжидини реставрация қилиш, “Туркистон” ёзги амфитеатрини таъмирлаш лойиҳалари ҳам муҳокама қилинди. Лойиҳалаштириш ва реставрация ишларини UNESCO билан келишган ҳолда бажариш зарурлиги қайд этилди.

Бир сўз билан айтганда, креатив иқтисодиётни ривожлантириш масаласи бугун мамлакат тараққиётининг қўшимча йўналиши эмас, балки унинг стратегик устувор вазифаларидан бирига айланмоқда. Зеро, XXI аср иқтисодиёти табиий ресурслар эмас, балки билим, инновация ва ижодий тафаккурга таянади. Қайси давлат инсон капиталига сармоя киритса, эртага айнан ўша рақобатда устунликка эришади.

Сўнгги қарор ва ташаббуслар — ҳуқуқий асос яратилиши, креатив индустрия парклари ташкил этилиши, солиқ имтиёзлари берилиши, маданият марказларини тубдан янгилаш, анъанавий санъат таълимини институционаллаштириш — буларнинг барчаси яхлит стратегиянинг ўзаро боғлиқ бўғинларидир. Бу ислоҳотлар иқтисодий ўсиш суръатини ошириш билан бирга жамиятнинг маънавий иммунитетини ҳам мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Энг муҳими, креатив иқтисодиёт ғояси инсонни марказий ўринга қўяди. Унда ёшларнинг ташаббуси, ижодкорнинг эркин фикри, тадбиркорнинг инновацион қараши асосий ҳаракатлантирувчи кучга айланади. Агар давлат бераётган имкониятлар жамиятнинг ички салоҳияти билан уйғунлашса, белгиланган 2030 йил мақсадлари шунчаки рақам бўлиб қолмайди, балки реал натижага айланади.

Демак, креатив иқтисодиёт фақат иқтисодий модель эмас, балки янги тараққиёт манзарасидир. У моддий бойлик яратиш билан бирга маънавий қийматларни ҳам мустаҳкамлайди. Айнан шу — иқтисодий прагматизм ва маънавий юксалиш уйғунлиги мамлакатни сифат жиҳатидан янги босқичга олиб чиқиши шубҳасиз.

ҚОРАҚАЛПОҚ ТИЛИДА ҲАМ ЎҚИШ УЧУН QR-КОДНИ СКАНЕР ҚИЛИНГ!

Нуқтаи назар

ЎЗАРО ИШОНЧ ВА ОЧИҚ МУЛОҚОТ МУҲИТИ

халқаро ва минтақавий масалалар бўйича позицияларни шакллантириш имконини бермоқда

Мансур МУСАЕВ,
сиёсий фанлар доктори, профессор

АҚШ билан ҳамкорлик Ўзбекистон учун катта имкониятлар очади. Зеро, у дунёнинг глобал етакчи давлати сифатида сиёсий, иқтисодий ва технологик жараёнларга кучли таъсир кўрсатади. Иқтисодиёти жаҳондаги энг йирик ва барқарорлардан бири бўлиб, инновация, сармоя ва юқори технологиялар маркази ҳисобланади. Шунингдек, ҳарбий салоҳияти ҳам жуда юқори. Халқаро хавфсизликда фаол иштироки билан ажралиб туради. Бундай давлат билан ҳамкорлик инвестициялар жалб этиш, илғор технологияларни ўзлаштириш, хавфсизликни мустаҳкамлаш ва халқаро майдонда нуфузни оширишга хизмат қилади.

Икки мамлакат ўртасидаги барча соҳалардаги ҳамкорликнинг рекорд даражага кўтарган воқеалар хронологияси эътиборли. 2017 йилнинг ўзида Ўзбекистон ва АҚШ етакчилари икки марта — Ар-Риёд шаҳрида бўлиб ўтган Араб-мусулмон мамлакатлари ва АҚШ саммити ҳамда сентябрь ойида Нью-Йоркда БМТ Бош Ассамблеясини 72-сессияси доирасида учрашди.

2018 йил 15-17 май кунлари Ўзбекистон Президенти АҚШлик ҳамкасби таклифига биноан ушбу давлатга амалга оширган илк расмий ташрифи эса том маънода икки мамлакат муносабатларида стратегик шерикликнинг янги даврини бошлаб берди ва узоқ муддатли ҳамкорлик учун мустаҳкам пойдевор яратди. 2023 йил 16-20 сентябрь кунлари Нью-Йоркка амалий ташриф эса “С5+1” форматдаги биринчи саммит билан белгиланиб, минтақавий ҳамкорликнинг янги босқичини мустаҳкамлади.

Ўтган йилнинг сентябрь ойи бошида Ўзбекистон Президенти ва АҚШ етакчиси ўртасида телефон мулоқоти бўлиб ўтди. Мулоқот чоғида АҚШ раҳбари Ўзбекистондаги ислоҳотларни юқори баҳолади. Бу нафақат эътироф, балки том маънода мамлакатимиздаги ўзгариш ва демократик жараёнларни тан олиш эди.

2025 йилнинг сентябрь ойида БМТ Бош Ассамблеясининг 80-юбилей сессияси доирасида Ўзбекистон ва АҚШ Президентлари учрашуви тарихий аҳамият касб этди. Давлатимиз раҳбарининг ўша йил ноябрь ойида Вашингтонга амалий ташрифи шерикликка қўшимча суръат берди.

Оқ уйдаги музокаралар, АҚШ ва Марказий Осиё давлатлари етакчилари иштирокидаги “С5+1” саммити, маъмурият раҳбарияти, конгрессмен ва сенаторлар билан учрашувлар икки томонлама муносабатлар юқори стратегик даражага чиққанини тасдиқлади.

2025 йил декабрь. Президентлар Шавкат Мирзиёев ва Дональд Трампнинг телефон орқали мулоқоти. 2026 йил 22 январь куни давлатимиз раҳбари ва Дональд Трампнинг Швейцариянинг Давос шаҳрида Тинчлик кенгаши низомини имзолаш маросимидаги учрашуви.

Сўнгги йиллар алоқаларнинг фаоллашувида мисли кўрилмаган давр бўлди. Икки давлат раҳбарларининг очиқлик, барча йўналишдаги алоқаларни кучайтириш, уларни аниқ мазмун билан бойитиш йўлида намоён этган сиёсий иродаси туфайли ўзаро ишончнинг юқори даражасига эришилди.

Экспертларнинг қайд этишича, Марказий Осиёнинг юрагида жойлашган Ўзбекистон кўпгина соҳалардаги улкан салоҳияти билан Қўшма Штатларнинг минтақадаги сиёсатида объектив равишда ўта муҳим ўрин тутади.

ЎЗБЕКИСТОН — АҚШ ЯНГИ СТРАТЕГИК ШЕРИКЛИК ДАВРИНИНГ ТАРИХИЙ МАКСИМУМ ДАРАЖАСИ ИККИ МАМЛАКАТ ЎРТАСИДА БАРЧА СОҲАЛАРДАГИ АЛОҚАЛАРНИ ЯНАДА МУСТАҲКАМЛАЙДИ.

Президентимиз томонидан қўшни давлатлар билан ўзаро муносабатларни ўзгартириш бўйича ташланган жиддий қадамлар эса Вашингтонда катта қизиқиш уйғотиб, АҚШ бошқарув доиралари расмий Тошкентнинг Марказий Осиё учун мутлақо янги сиёсий муҳитни шакллантиришга имкон берган замонавий ташқи сиёсий йўлини тўла қўллаб-қувватлашини таъкидлаб келмоқда.

Масалан, 2017 йил декабрь ойида давлатимиз раҳбари ва Дональд Трамп ўртасида бўлиб ўтган телефон орқали мулоқотда АҚШ етакчиси Ўзбекистоннинг минтақа мамлакатлари билан яхши қўшничилик муносабатларини ривожлантириш ва кооперациясини фаоллаштиришга қаратилган, Марказий Осиёда тинчлик ва барқарорликни мустаҳкамлашга хизмат қиладиган очиқ ва конструктив ташқи сиёсатини олқишлади.

Шу тариқа Оқ уй Ўзбекистоннинг тинчлик жараёни, хавфсизлик соҳасидаги ҳамкорлик ва минтақавий шериклик борасидаги юқори даражадаги ҳаракатларини якдиллик билан қўллаб-қувватлаб келмоқда. “Бу икки давлат раҳбарларининг ўхшаш позицияларини ҳам намоён этади”, дейди экспертлар.

Жаҳон геосиёсий муҳити жуда тез ўзгариб бораётган бугунги шароитда Ўзбекистон ва АҚШ ўртасидаги муносабатлар мазмун жиҳатдан янги босқичга кўтарилмоқда. Бу ҳамкорлик анъанавий сиёсий мулоқотдан тортиб, иқтисодий, технологик ва гуманитар йўналишларда ҳам чуқурлашиб боряпти. Стратегик шерикликнинг янги қирраси сифатида “яшил” иқтисодиёт ва қайта тикланувчи энергия соҳасидаги ҳамкорликни қайд этиш мумкин.

Рақамли трансформация ва инновациялар соҳаси ҳам янги ҳамкорлик майдонига айланмоқда. АТ таълим, стартап экотизими, сунъий интеллект ва киберхавфсизлик каби йўналишларда тажриба алмашинуви юртимизни юқори қўшилган қиймат яратадиган иқтисодиёт сари етаклайди. Қўшма таълим дастурлари, академик алмашинув ва илмий тадқиқотлар соҳасидаги ҳамкорлик эса янги авлод мутахассисларини тайёрлашга хизмат қилади.

Шунингдек, минтақавий хавфсизлик ва барқарорлик масалаларидаги мулоқот янги мазмун касб этмоқда. Марказий Осиёда иқтисодий интеграцияни қўллаб-қувватлаш, транспорт ва логистикани ривожлантириш, савдо алоқаларини кенгайтириш бўйича ташаббуслар икки томонлама муносабатларнинг стратегик аҳамиятини оширмоқда.

Энг муҳими, бу ҳамкорлик Ўзбекистоннинг тенглик, ўзаро ҳурмат ва амалий манфаатларга асосланган очиқ ва прагматик ташқи сиёсати ҳамда АҚШнинг глобал иқтисодий имкониятлари уйғунлашган ҳолда янги марраларни забт этишга замин яратади.

Ўзбекистон — АҚШ стратегик муносабатлари, энг аввало, савдо-иқтисодий ва инвестиция соҳаларида барқарор ривожланиб бормоқда. Хусусан, ўтган йили товар айирбошлаш ҳажми бир миллиард доллардан ошди. Қўшма ишбилармонлик ва инвестиция кенгаши ташкил этилиши эса бу кўрсаткичларни янада оширади.

Шу билан бирга, Ўзбекистон Президенти ва АҚШ етакчиси ўртасидаги дўстона ва ўзаро ҳурматга асосланган муносабатлар сиёсий ишончни мустаҳкамлашда муҳим омил бўлаётир. Ўзаро ишонч ва очиқ мулоқот муҳити халқаро ва минтақавий масалалар бўйича ҳам мувофиқ позицияларни шакллантириш имконини бермоқда. Айниқса, глобал хавфсизликка ҳисса қўшиш борасидаги ёндашувлар томонларни янада яқинлаштирди. Хусусан, Ўзбекистон Тинчлик кенгаши низомини имзолаб, янги халқаро платформанинг таъсисчи давлатига айланди.

Тинчлик кенгаши ташкил этилиши Ўзбекистон ташқи сиёсатининг тинчликни таъминлаш борасидаги ташаббуслари ва кўп қиррали ҳамкорликни қўллаб-қувватлашга қаратилган устувор вазифаларига мосдир. Тинчлик кенгаши мажаро кескинлигини камайтириш, Ғазо секторида иқтисодий ва ижтимоий тикланиш учун қулай шароитлар яратади.

Бир сўз билан айтганда, Ўзбекистон — АҚШ янги стратегик шериклик даврининг тарихий максимум даражаси икки мамлакат ўртасида барча соҳалардаги алоқаларни янада мустаҳкамлайди.

Қабул қилиниши кутилаётган қонун билан мавжуд 2 та кодекс ҳамда 7 та қонунга исломий банк фаолиятини амалга оширишнинг ҳуқуқий асосларини белгиловчи янги нормалар киритилмоқда.

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН
www.yuz.uz yuz.uznews yuz_official yuz.uz_news yuz.uz_news

Жараён

ШАРИАТ ҚОИДАЛАРИГА АСОСЛАНГАН МОЛИЯ

ЎЗБЕКИСТОНДА БИРИНЧИ ИСЛОМ БАНКИ ОЧИЛАДИ

Ислом таълимоти кўп жиҳатдан дунёвий илмдан фарқ қилади. Ҳатто молиявий масалаларда ҳам таклифлар турлича бўлади. Масалан, ислом банкларини олайлик. Улар одатий банк тизимларидаги каби тасаввур уйғотса-да, аслида, кўрсатиладиган хизматлар шариатда рухсат этилган амалларгагина асосланади. Фоизлар ва бошқа ножоиз фойдаларга йўл қўйилмайди. Шу жиҳати билан ҳам одамларнинг эътиборини тортади.

Баъзи давлатларда инсонлар ислом ақидаларига зид ҳисоблагани боис, ҳатто анъанавий тижорат банклари хизматларидан фойдаланмайди, молиявий олди-бердилардан узоқ юради. Агар мамлакатда ислом банклари бўлса, уларнинг мижозига айланиши мумкин. Аммо бу турдаги банклар ҳамма давлатда ҳам учрамайди. Гап фақат исломий меъёрларда эмас, шунчаки ислом молияси ниҳоятда катта тизим ва уни амалиётга киритиш жиддий молиявий ҳаракатлар, илмий асослар ҳамда аниқ ислоҳотларни талаб этади.

Ўзбекистонда бунга доир ҳаракатлар 2020 йилдан кейин бошланди. Ўшанда ёш олимлардан бири билан суҳбатлашганимда, ислом молиясини жорий этиш учун соҳа мутахассислари, илмий ёндашувлар зарурлиги, бу бирмунча вақт талаб этишини айтганди. Шундай бўлди ҳам, бу борада юртимизда кечган бир неча йиллик ўрганиш ва таҳлиллардан сўнг амалий ҳаракатларга ўтилмоқда. Кичик одимлар жиддий ва катта қадамларга айланиб боряпти. Эндиликда мамлакатимизга ислом молия тизими кириб кела бошлади. Ислом банкларини ташкил этиш ишлари фаоллашган. Ҳатто 2027 йилда юртимизда биринчи исломий банк очилиши кутиляпти.

Бу вазифа “Ўзбекистон — 2030” стратегиясида аниқ белгилаб қўйилган. Қолаверса, яқин муддатларда юртимиздаги камида 3 та тижорат банкида ислом молия маҳсулотлари йўлга қўйилади. Ислом молия тизими ва исломий банк фаолиятини жорий этиш ҳамда ривожлантириш бўйича тегишли қонун ҳам ишлаб чиқилган бўлиб, жорий йил февралда у Сенат томонидан тасдиқланди. Қонун Президент томонидан имзолангач, кучга киради.

— Мазкур норматив-ҳуқуқий ҳужжат қабул қилиниши аҳоли ва тадбиркорлик субъектларининг муқобил молиявий инструментлардан фойдаланиш имкониятларини кенгайтириш, ислом молия хизматлари бозорини ривожлантириш ҳамда мамлакат иқтисодиётига қўшимча инвестиция жалб этишга хизмат қилади, — дейди Марказий банкнинг исломий молия бўйича лойиҳа офиси бўлим бошлиғи Адҳамхон Ҳайдаров. — Гап шундаки, талаб ортиб бораётган шароитда таклифлар шунга яраша бўлиши керак. Бугун юртимиз аҳолисининг банк ва молия хизматларидан фойдаланиш кўрсаткичлари анча юқори ва бу борада таклифлар турини ошириб боришга талаб ҳам мавжуд. Бундай шароитда халқаро исломий молия стандартларига мувофиқ янги турдаги муқобил банк хизматларини жорий этиш муҳим қадамлардан бири бўлади.

Тегишли қонун билан исломий банк фаолияти учун алоҳида лицензия жорий этилмоқда. Бунда, асосан, иккита модель назарда тутилган. Яъни амалда ишлаб келаётган банклар ҳам исломий банк фаолиятини амалга оширувчи лицензия орқали бир вақтнинг ўзида икки йўналишдаги хизматларни кўрсатиши мумкин бўлади. Ўз навбатида, мутлақо янги ташкил этиладиган исломий банклар лицензия асосида иш бошлайди. Бу рақобат муҳитига ижобий таъсир кўрсатади. Банкларда мижозлар қамровини ошириш бўйича рақобат ортиб, аҳолида молиявий хизматлардан фойдаланиш имконияти кенгаяди, тадбиркорлик субъектларида ҳам муқобил молия шакллари пайдо бўлади. Бундан реал сектор ижобий натижа кўриши мумкин.

Тўғри, ислом банкларини ташкил этиш бўйича жараёнлар бошланганига бир неча йилдан ошди, аммо мазкур механизмни жорий этиш кўпчилик ўйлаганидек осон эмас. Бу жиддий иқтисодий таҳлил ва ўрганишларни талаб қилади. Биринчи навбатда, унинг ҳуқуқий асослари яратилиши зарур. Шу боис, қабул қилиниши кутилаётган қонун билан мавжуд 2 та кодекс ҳамда 7 та қонунга исломий банк фаолиятини амалга оширишнинг ҳуқуқий асосларини белгиловчи янги нормалар киритилмоқда. Ҳукуматнинг тегишли топшириғи билан Ўзбекистонда ислом молиясини жорий этиш бўйича лойиҳа бошқарув режаси ҳам ишлаб чиқилган. Қонун кучга киргач, жиддий амалий ҳаракатларга ўтилади.

Демак, Ўзбекистонда исломий банкларни ташкил этиш бошланмоқда. Тўғри, бу борадаги хабарлар бир неча йил олдин пайдо бўлганди ва унинг амалга ошишини кутаётганлар кўп. Одамларнинг баъзилари ислом банклари ҳақида эшитган бўлса-да, аксарияти бу молия механизми бўйича аниқ тушунчаларга эга эмас. Шу боис, ҳукумат томонидан қабул қилинган лойиҳа бошқарув режасида аҳоли ва тадбиркорлик субъектларининг ислом молияси соҳасидаги саводхонлигини ошириш, исломий банк маҳсулотлари ва хизматлари моҳиятини тушунтиришга қаратилган кенг қамровли молиявий тарғибот қилиш вазифалари белгиланган.

Бунда мутахассислар аҳоли ва тадбиркорлар билан мулоқотлар давомида ислом банкчилиги ва унинг инструментларининг амалиётда қўлланиш хусусиятлари ҳақида тушунтиришлар бера бошлади. Боиси, мамлакатимизда ислом ташкилотлари билан мустаҳкам ҳамкорлик ўрнатилган бўлса-да, бу биз учун нисбатан янги йўналиш ҳисобланади. Аммо амалиёт бизга кириб келди ва эртага одамлар исломий банк хизматлари ҳақида муайян тушунчаларга эга бўлиши керак. Гап шу ҳақда борганида, аксариятимизда ислом молияси ўзи нима, у қандай ишлайди, фақат шариат талаблари асосида фаолият юритиши ростми, деган саволлар туғилади.

— Содда тушунтирганда, ислом молияси ислом дини талаблари доирасида фаолият юритиладиган молия тизимидир, — дейди халқаро тоифадаги шариат маслаҳатчиси ва аудитори Иродахон Орипова. — Шариат тизими бизга нафақат Аллоҳга ибодат қилиш, балки инсон ҳаётининг барча жабҳалари, хусусан, иқтисодий ҳаётни тартибга солиш ва муаммоларни ечиш илмини ҳам ўргатади. Аммо ислом молиясининг ўз талаблари бор. Унинг асосий тамойилларидан бири рибо (судхўрлик) ҳамда ғарар (мавҳумлик)нинг тақиқланишидир. Яъни ислом молия тизими фойда ва зарарни бўлишиш ҳамда реал активларга асосланган молиялаштиришни назарда тутади. Анъанавий банк тизимидан фарқли ўлароқ, унда фойда шерикликка асосланади. Яъни банк мижоз талаби ҳамда молия маҳсулотлари турига қараб асбоб-ускуна, товар, хомашё олиб бериши ёки уларни ижарага тақдим этиши мумкин. Мазкур молиялаштириш асосида савдо амалиёти ётади. Демак, банк ва қарз олувчи лойиҳа муваффақияти ва самарадорлигида тенг ҳуқуқли бўлиб, фойда ҳам, зарарда ҳам манфаатдор шерикларга айланади.

Масалан, тадбиркор янги иш бошламоқчи, лекин маблағи йўқ. Ислом банки билан шартнома имзолаб, керакли суммани олганидан сўнг икки томон тенг шерикка айланади. Бўлажак фойда етмишга ўттиз, элликка эллик ва ҳоказо тарзда ўзаро келишув асосида олдиндан аниқ белгилаб олинади. Агар фойда бўлмаса, банк ҳеч нарса олмайди. Аммо банк тадбиркорнинг фойда кўриши учун маслаҳат ва бошқа ёрдамлар ҳам бериб боради, ишбилармоннинг шеригига айланади. Умуман, ислом банкчилиги жуда катта тушунча ва унинг механизмлари кўп.

Бу каби маълумотлар, айниқса, тадбиркорларда катта қизиқиш уйғотмоқда. Ўзбекистон банклари ассоциациясида қатор ташкилотлар билан ҳамкорликда ўтказилаётган ўқув семинарлар давомида бу яққол кўзга ташланяпти. Уларда юзлаб тадбиркорлар иштирок этиб, ўзларини қизиқтирган саволларга жавоб оляпти.

Сурхондарёлик Насиба Нормуродова оилавий хусусий клиникалар тармоғини бошқаради. Айтишича, вилоятнинг учта туманида хусусий клиникалар фаолиятини йўлга қўйган. Энди Термиз шаҳрида ҳам клиника очиш ҳаракатида. Ўзи мўлжаллаган бино эса тегишли банк балансида бўлиб, аёл гарови йўқлиги сабаб уни сотиб ололмаяпти. Юртимизда ислом банклари ишга тушса, бу борада тадбиркорга қандай ёрдам бера олиши мумкинлиги билан қизиқди. Мутахассисларнинг тушунтиришича, бундай вазиятда ислом банки бинони ўзи сотиб олиб, тадбиркорга ижарага беради. Ижара ҳақи ойма-ой тўланади, охирида бино тўлиқ ишбилармон тасарруфига ўтказилади.

Яна бир тадбиркор эса кўпинча муддатли тўлов асосида насияга савдо қилиши, бу ислом қоидаларига қанчалик мослиги, одамлардан Мажбурий ижро бюроси орқали олдиндан тўлов ундириш жоиз ёки йўқлиги ҳақида сўради. Бу борада ислом банкчилиги қандай таклифларни бера олиши билан қизиқди.

Тадбиркорлар билан суҳбатлашганимда, аксари ислом молияси ҳақида фақат интернет орқали айрим нарсаларни ўқигани, бу борада аниқ тасаввури йўқлиги, аммо билишга қизиқиши ҳақида гапирди. Агар келгусида хизмат шартлари маъқул келса, фойдаланишини билдирди.

— Ислом молияси ва банкчилиги Ўзбекистон учун янги тажриба. Тўғри, бу амалиёт кўплаб давлатларда оммалашгани ҳақида эшитганмиз, аммо тажрибада ундан деярли хабаримиз йўқ, — дейди Америкининг “Astorius NRG” компаниясининг Ўзбекистондаги дилерлик корхонаси мутахассиси Шуҳрат Ғаниев. — Шунинг учун бу мавзудаги маълумотлар бизга қизиқ бўляпти. Қолаверса, юртимизга ислом банкчилиги аста-секин кириб келаётгани қувонарли. Бу банк йўналишида аҳолига бериладиган таклифлар турини оширади. Масалан, бизнинг корхонамиз Хитойда ишлаб чиқариладиган қуёш панелларини олиб келиб, ўрнатиб бериш билан шуғулланади. Ҳозирги вақтда харидорларга муддатли тўловлар асосида панель сотиб олишни таклиф қилолмаймиз, чунки молиявий имкониятимиз йўқ. Бу борада ислом банклари билан ҳамкорлик қилишимиз мумкин. Тушунишимча, улар бизга фоизга қарз бермайди, балки шериклик асосида ишлайди. Кўриладиган фойда келишув асосида муайян нисбатларда тақсимланади. Агар бу бизга тўғри келса, келгусида албатта ҳамкорлик қилишни кўзлаганмиз.

Албатта, маъқул келса. Яъни ислом банклари ҳам, анъанавий тижорат банклари ҳам талаблари доирасида таклифни беради, инсонлар эса ўзига маъқулини танлайди. Ислом банкларининг пайдо бўлиши анъанавий тижорат банклари фаолиятига жиддий хавф бўлиб, мижозлар ислом тамойилларига асосланган молиявий хизматларни кўпроқ афзал кўради деган тушунчалар ҳам йўқ эмас. Аммо бу одамларга бериладиган молиявий таклифларни чеклаш кераклигини англатмайди, аксинча, таклиф тури қанча кўп бўлса, хизматлар сифати шунча ортиб боради. Бу эркин бозор иқтисодиёти ва соғлом рақобат тамойилларидан бири.

Очиғи, бир неча йил олдин юртимизда исломий банклар ташкил этиш ҳақида гапирилганида, кўпчилик бунга ишонмаганди. Дунёвий давлатда тўла шариат қоидалари асосида ишлайдиган банкларни ташкил қилиш эҳтимолдан йироқ бўлиб, номи ислом банки бўлса-да, амалда анъанавий молия ташкилотларидаги каби хизматлар кўрсатилиши борасидаги фикрлар ҳам йўқ эмас. Аммо ислом молиясини мавжуд талаблар асосида жорий этишга биз ўйлаганимиздан кўра жиддий эътибор қаратилмоқда. Фақатгина номи эмас, балки талаб ва механизмлари ҳам айнан ислом қоидаларига мослаштирилиши таъкидланяпти.

Ҳатто Ўзбекистон мусулмонлари идораси Фатво марказида бухгалтерия, аудит соҳалари бўйича мутахассислар айни йўналишда ишламоқда. Улар томонидан юртимизда ташкил этиладиган ислом банклари учун асос қилиб олинаётган стандартлар айнан халқаро меъёрлар асосида ишлаб чиқилмоқда.

— Ҳар битта ислом банкида шариат кенгашлари ташкил этилади ва Фатво маркази мутахассисларидан иборат аъзолар гуруҳи иш жараёнларида бевосита қатнашади, — дейди Ўзбекистон мусулмонлари идораси Фатво маркази бош мутахассиси Ҳикматилло Тоштемиров. — Улар қилинаётган ишлар шаърий меъёр ва тамойилларга мослигини кузатиб туради, маслаҳат ва таклифлар беради. Албатта, ислом банкларида ҳам фойда кўриш деган тамойил мавжуд, аммо бу шариат қоидалари, мезонларига асосланади. Чунки ислом молиясининг асосида, аввало, ислом дини қоидалари туради. Яъни ҳалоллик, поклик, ҳамма нарсанинг очиқ, шаффофлиги, ишнинг охири жанжалга бормаслиги учун қоидалар ишлайди, фоизга қарз ёки кредитлар бўлмайди. Банклар мижозларидан олган пули ёки қилинган савдодаги маблағни шерикликка тикади. Шерикликдан тушадиган фойда эса келишув асосида мижозлар билан тақсимланади. Аслида, бу муомала одамлар орасида минг йиллардан буён қилиб келиняпти. Ислом банклари эса бунинг ахлоқий ва шаффоф кўринишидир.

Юртимизда ислом банкчилиги қанчалик даражада йўлга қўйилиши борасида турли қарашлар бўлаётгани табиий. Ҳар қандай янги амалиёт олдидан шундай бўлади. Асосийси, бу борада дадил қадамлар ташланибгина қолмай, барча зарур талабларга риоя этилишига жиддий эътибор қаратиляпти. Янги қонун Президент томонидан имзолангач, бунга янада кенг йўл очилади.

Ирода ТОШМАТОВА,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

УШБУ МАҚОЛАНИ ҚОРАҚАЛПОҚ ТИЛИДА ҲАМ ЎҚИШ УЧУН QR-КОДНИ СКАНЕР ҚИЛИНГ!

Маҳалла тадбиркори

ҲАЛОЛ МЕҲНАТНИНГ ШИРИН НОНИ

ҚАШҚАДАРЁЛИК РУСТАМ БОБОМУРОДОВНИНГ НООДАТИЙ ТАЖРИБАСИ ХУСУСИДА

Уч-тўрт йил аввал Рустам ака катта корхонада ҳайдовчи бўлиб ишларди. Қоидага кўра, ҳар куни эрталаб ҳайдовчилар тиббий кўрикдан ўтказилади. Агар саломатлигида бирор ўзгариш аниқланса, ишга чиқишга рухсат берилмайди. Ахир юк машинаси билан олис сафарга чиқиш осон эмас...

Одатдагидек, соғлиғида муаммо бўлмагани боис, Рустам ака докторга аҳволи яхши эканини айтиб, ўтиб кетмоқчи бўлди. Аммо бунга шифокор рози бўлмади. Шошқалоқ ҳайдовчини кўрикдан ўтказди. Аксига олиб, ҳайдовчининг қон босими анча баланд чиқди. Қайта ўлчади. Фойдасиз. У ишга чиқмайдиган бўлди. Бир оз боши оғриганини айтмаса, барчаси яхши эди. Аммо шифокор йўқ дегандан сўнг илож қанча... Унинг тавсиясига кўра, уйига кетди. Айтилган дориларни ичиб, дам олди. Эртаси куни тонгда ишга келганида кечаги ҳолат яна такрорланди. Рустам ака ўзига нима бўлаётганига тушунмади. Ҳеч қачон бундай бўлмасди. Одамнинг ёши элликка қараб боргач, дард ҳам кўпаярмикан дея ўйлади. Ҳолат яна икки-уч бор такрорлангач, машина бошқармайдиган бўлди.

Қўлида бошқа ҳунари йўқлиги боис, ишсиз қолди. Буёғи саломатликни тиклаш керак. Шифокор кўригига борди. У бир талай дори-дармон ёзиб берар деб ўйлаганди. Аммо унинг ёши, оилавий аҳволини сўраб олган врач қизиқ тавсия берди:

— Сизга маслаҳатим, уйингизда қуён боқинг. Кўп бўлмаса-да, беш-олти бош. Албатта, фойдаси бўлади. Қон босимингиз меъёрга тушади.

— Доктор, ҳазиллашманг. Қуён боқиб, соғайиб бўларканми, — дея ажабланди Рустам ака.

— Сиз бир синаб кўринг. Кейин менга раҳмат айтиб келасиз, — деди шифокор ишонч билан.

— Қуён гўштини ейишим ҳам керакми?

— Истасангиз енг. Фақат ўзингиз меҳнат қилиб, кўпайтиргандан сўнг, — дея таъкидлади врач.

Рустам ака бу гапларга унчалик ишонмагани боис, врачнинг маслаҳатини тезда унутди. Шу зайилда икки йил ўтиб кетди. Аммо юқори қон босими билан юриш осон эмасди. Ҳар сафар оладиган муолажаси вақтинча чора эди. Бир куни врачнинг ўша маслаҳатини эслади. Бозорга бориб, бир жуфт қуён сотиб олди. Бир муддат ўтгач, қуёнлар кўпайишни бошлади. Бу Рустам акани қизиқтириб қўйди. Жойни кенгроқ қилди. Деярли ҳар куни жониворлар билан овунадиган бўлди. Кўп ўтмай қуёнлари 30 бошдан ошди. Энди уларни сотадиган бўлди. Бир томондан кўпайтирар, бир томондан сотиб, даромад оларди. Ажабланарлиси, соғлиғида яхши ўзгариш сезилди. Бунга янада аниқлик киритиш учун шифокор кўригидан ўтди. Ҳеч бир муаммо йўқ эди. Мамнун бўлди.

— Қуёнлар билан овора бўлиб, соғлиғимдаги муаммо ҳам ёддан кўтарилиб кетибди, — дейди Касби туманидаги Майманоқ маҳалласида яшовчи Рустам Бобомуродов. — Шифокор айтганда ишонмагандим. Мана, бир йилдан буён қуён боқаман. Ҳозир соппа-соғман. Бундан ташқари, яхшигина маблағ ҳам ишлаяпмиз. Ҳисоблаб кўрсам, бир бош қуён кўпайиб, жами эллик миллион сўмга яқин даромад келтирибди. Бу ишни ҳамма қилиши мумкин. Катта жой керак эмас. Кўп меҳнат ҳам талаб қилмайди. Бир оз эътибор керак, холос. Ҳозир оиламиз шу иш билан банд. Қўшниларга ҳам қуён боқишни тавсия этяпман. Имкониятдан тўғри фойдалансак, иш излаб юриш шартмас.

Рустам ака бир неча йилдан буён томорқадан ҳам унумли фойдаланиб, бошқаларга ўрнак бўлиб келмоқда. Ҳар мавсумда ўн минг тупдан ортиқ кўчат сотишни йўлга қўйган. Ҳовлисининг кўча томонидаги ташландиқ ерга ишлов бериб, пайванд орқали ниҳолларни кўпайтирмоқда. Бекор турган ерни кўрса, имкон қадар ўша жойдаги одамларга бир парча жойдан ҳам яхши даромад олиш мумкинлигини тушунтиришга уринади.

— Дастлаб томорқада бодом данагини кўмиб, кўчат кўпайтиришга киришдим, — дейди қаҳрамонимиз. — Маҳалламизда, асосан, бодом етиштирилади. Шу боис, кўчатчилик ортидан яхши фойда олишни бошладим. Шундан сўнг мевали дарахт новдаларини пайванд қилиб, сотишни йўлга қўйдим. Кейинчалик ҳовлида жой торлик қилиб қолди. Кўчада эски зовурнинг ўрнида бир сотихдан кўпроқ қаровсиз ер бор эди. Бу жой йиллар давомида чиқиндихонага айланганди. Шу жойни тозалаб, ишлов бердик. Ниҳолларни ўтқаздик. Ҳозир ўша ерда уч мингга яқин кўчат ўстиряпмиз. Бир мавсумда камида 45 миллион сўмлик ниҳол сотиляпти. Бундан ташқари, кўчанинг нариги томонида яна тўрт сотихдан зиёд ер қаровсиз эди. Маҳалла фаоллари шу жойдан ҳам фойдаланишимни маслаҳат қилди. Уларнинг таклифи билан ўша ерни фойдаланишга киритдим. Ҳозир у ерда беш мингга яқин кўчат етиляпти. Йигирмадан зиёд мевали дарахт экканман. Икки юздан зиёд тут дарахти бор. Тутдан ипак қурти боқишда фойдаланамиз.

Ҳалол меҳнатнинг нони ширин. Ҳар бир ишни астойдил бажарсангиз, баракаси бўлади. Шукрки, ҳар йили икки юз миллион сўмга яқин маблағ топамиз. Ўғлим менга ёрдамчи. Шу даромадлар сабаб уй-жой қилдик. Машина олдик. Бировдан кам бўлмадик. Кўплар деҳқончилик сирини ўргатинг дейди. Хўп, дейман. Афсуски, меҳнатга келганда дангасалик қилишади. Оқибатда кутилганидек натижа ололмайди. Бу юмушлар осон кўрингани билан ўзига яраша машаққати бор. Унга чидаш керак.

Шу йилги баҳор мавсумига камида 12 минг дона кўчат тайёрлаб қўйдик. Ҳозирданоқ турли корхоналар, маҳаллалардан буюртмалар келяпти. Мақсадим — атрофимиз яшилликка буркансин. Одамлар ниҳолларимизнинг мевасидан, соясидан баҳраманд бўлса, бундан ортиқ бахт борми?!

Ҳам соғлиғи тикланиб, ҳам даромад топаётган Рустам ака маҳалланинг том маънодаги бойларидан. Қаҳрамонимиз саломатлик сири меҳнатда эканини таъкидлайди. Қолаверса, биргина қуёнчилик ортидан ҳам миллионлаб пул топиш мумкин эканини қўни-қўшнилар олдида исботламоқда. Шунингдек, унинг ортидан эргашиб, кўчат экиб, ерга ишлов бераётганлар сафи кенгайиб боряпти.

Акбар РАҲМОНОВ,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

Муносабат

Кун мавзуси

МИЛЛИЙ ҒУРУР ПАРВОЗИ

Бугун дунёда рақобат янги босқичга чиқиб, иқтисодий қудрат табиий бойликлар билан эмас, интеллектуал салоҳият ва технологиялар билан ўлчанмоқда. Космик технологиялар эса стратегик аҳамиятга эга йўналишлардан бирига айланди. Халқаро таҳлил марказларининг баҳолашича, айни пайтда глобал космик иқтисодиёт ҳажми 600 миллиард доллардан ошган, 2035 йилга бориб 1,8 триллион долларга етиши кутилмоқда. Ушбу соҳанинг ўсиш суръатлари жаҳон иқтисодиёти динамикасидан юқори.

Ўзбекистон учун космик соҳани ривожлантириш ва биринчи миллий космонавтни тайёрлаш масаласи стратегик аҳамият касб этади. Давлатимиз раҳбари Олий Мажлис ва халқимизга Мурожаатномасида бу ҳақда алоҳида тўхталди, бу турдаги фаолият узоқ муддатли технологик тараққиётнинг устувор йўналиши сифатида белгиланди.

Жумладан, “Мустақил Ўзбекистон тарихида илк бор космик соҳада сунъий йўлдош ва мамлакатимиз фуқароси бўлган биринчи ўзбек космонавтини фазога учириш бўйича ишларни бошладик. Бу янги Ўзбекистоннинг илмий ва технологик ривожланишига, умуман, миллий тараққиётимизни янги босқичга олиб чиқишга катта туртки беради, деб ишонаман”, деди Президентимиз.

Бу эса мамлакатимизни нафақат технологиялардан фойдаланувчи, балки уларни яратиш ва ривожлантириш жараёнида фаол иштирок этувчи давлатга айлантиришга қаратилган қатъий интилишни ифода этади.

Мамлакатимизда космик маълумотлардан фойдаланиш бошланганига кўп вақт ўтмаган бўлса-да, қисқа фурсатда сезиларли натижаларга эришилди. Жумладан, давлат космик мониторинги проактив равишда ишламоқда. Шу билан бирга, сўнгги беш йилда масофадан зондлаш маълумотларига талаб 3 карра ошди. Ҳозир космик мониторинг билан 10 дан зиёд давлат идораси ва барча ҳокимликлар ишламоқда.

Космик фаолият давлатлар учун кўплаб муҳим устунликларни таъминлайди. Аввало, бу маълумотлар, сунъий йўлдош мониторинги, қишлоқ хўжалиги, сув ресурслари, транспорт ва шаҳарсозликни аниқ маълумотлар асосида бошқариш имконини беради. Айниқса, қишлоқ хўжалигида ерни масофадан зондлаш орқали тупроқ ҳолатини таҳлил қилиш, намлик даражасини аниқлаш, ҳосилдорликни прогнозлаш, қурғоқчилик ва касаллик ўчоқларини барвақт аниқлаш мумкин.

Натижада илмий тадқиқотларнинг устувор йўналишлари сифатида тиббиёт ва биология, ўсимликлар генетикаси, материалшунослик ҳамда бошқа соҳалар ривожланмоқда.

Технологик мультипликатор таъсир — иккинчи муҳим устунлик. Космик лойиҳаларга киритилган инвестициялар электроника, дастурлаш, янги материаллар, ускуналар ва алоқа тизимларининг жадал ривожини рағбатлантиради. Бу йўналишлар мамлакатнинг замонавий технологик базасини шакллантиришда муҳим ўринга эга.

Ўзбекистоннинг биринчи космонавтини тайёрлаш мамлакатнинг технологик имкониятларини мустаҳкамлашда муҳим омилдир. Бу ташаббус ёш авлоднинг мудҳандислик, аниқ фанлар ва илмий тадқиқот соҳаларига қизиқишини янада оширишга хизмат қилади.

Жорий йил 16 февраль куни космосга сунъий йўлдош учириш ҳамда биринчи ўзбек фазогирини тайёрлаш бўйича дастлабки ишлар тақдимотида бу борадаги ишлар яна бир бор таҳлил қилинди ва зарур чора-тадбирлар белгиланди.

— Мурожаатнома асосида ривожланган ва ривожланаётган давлатлар тажрибаси — ўз космонавтини фазога учириш ҳамда халқаро космик станцияда олиб борадиган илмий тадқиқотлар атрофлича ўрганилди, — дейди Космик тадқиқотлар ва технологиялар агентлиги директори Шуҳрат Қодиров. — Шу билан бирга, космик соҳада узоқ муддатли ва барқарор миллий тизим — сунъий йўлдошларни бошқариш, маълумотларни қайта ишлаш ва улардан амалиётда фойдаланиш инфратузилмасини шакллантириш муҳим. Асосий мақсад мамлакатимиз суверен ва объектив маълумотлар манбаига эга бўлишидир. Ҳозиргача хорижий давлатлар тажрибаси ўрганилиб, бўлажак сунъий йўлдошнинг аниқлиги ва фойдали юкламасига доир техник талаблар аниқланди. Бунда фазогирларни танлаш, уларни тайёрлаш жараёнлари атрофлича таҳлил қилинди. Бу бўйича махсус давлат комиссияси тузилади.

2028 йилда Самарқанд шаҳрида космос бўйича халқаро конгресс бўлиб ўтади. Унда АҚШ, Европа мамлакатлари, Хитой, Ҳиндистон, Россия ва бошқа давлатларнинг етакчи космик ташкилотлари иштирок этишга қизиқиш билдирган. Тақдимотда Президентимизга бу йўналишда қилинаётган ишлар бўйича ҳам ахборот берилди.

Тақдимотда илмий-технологик салоҳиятни ошириш доирасида биринчи миллий илмий сунъий йўлдошни яратиш лойиҳаси ҳам кўриб чиқилди. Лойиҳа асосида мутахассис-

Ғофур АБДИЛАКИМОВ, Ўзбекистон Миллий педагогика университети ўқув-услубий бошқармаси бошлиғи, профессор

Давлатимиз раҳбарининг 24 февраль куни ёшлар билан учрашуви айни жараённинг мантиқий давоми, янги босқичидир. Мазкур учрашувда илгари сурилган ташаббуслар кўлами, молиявий миқёси ва институционал теранлиги билан эътиборни тортади. Учрашув шаклан мулоқот кўринишида кечган бўлса-да, мазмунан давлат ва ёшлар ўртасидаги ижтимоий шартноманинг янги моделини ифода этди. Таъбир жоиз бўлса, бу ерда ёшлар ижтимоий ҳимоя объекти эмас, тараққиёт субъекти сифатида намоён бўлди. Бандлик, тадбиркорлик, инновация, таълим ва ижтимоий ҳимоя каби қатор йўналишларда ғоят муҳим ташаббуслар илгари сурилди.

Учрашувда илгари сурилган ташаббуслар, шубҳасиз, муайян эҳтиёжлар ҳосиласи. Яъни йилдан йилга ёшлар сонининг ошиб бориши, уларнинг бандлик ва ўзини намоён қилишга доир талабларининг кенгайиши давлат бошқарув тизимининг мослашувчанлигини ошириш заруратини юзага чиқарди, бошқарув механизмларини янгилашга ундади. Шу замин асосида қабул қилинган қарорлар тизимлиликни кучайтиришга қаратилди. Ҳар бир ташаббус аниқ механизм, молиявий манба ва назорат тизими билан бирга жорий этилмоқда. Хусусан, сўнгги йилларда ёшлар ўртасида бизнес бошлаш истаги сезиларли даражада ошди. Ўз навбатида, босқичма-босқич қабул қилинаётган қарорлар катта йўлнинг остонасида турган йигит-қизлар учун айни жараёнларни енгиллаштириш, қулай шароит ва имкониятлар эшигини очишга хизмат қилади. Масалан, ёшлар тадбиркорлиги учун қўшимча 200 миллион доллар маблағ ажратилиши алоҳида эътиборга лойиқ. Бу ресурс кичик ҳажмдаги грантлар билан чекланмайди, балки кредит линиялари, стартап лойиҳалар, кенгайиш босқичидаги бизнес ташаббусларини қамраб олади. Молиялаштириш ҳажми кенгайиши иқтисодий фаолликни рағбатлантиради, янги иш ўринлари очиш суръатини оширади, ҳудудларда тадбиркорлик муҳитини жонлантиради.

Шунингдек, ўзини ўзи банд қилган ёшлар учун кредит миқдорининг 100 миллион сўмдан 300 миллион сўмгача оширилиши кичик ташаббусларни барқарор фаолиятга олиб чиқиш имконини кенгайтиради. Бу тоифадаги ёшлар одатда хизмат кўрсатиш, ҳунармандчилик, ишлаб чиқаришнинг кичик сегментларида фаолият бошлайди. Кредит лимитининг кенгайиши ускуналар хариди, ишлаб чиқариш ҳажмини ошириш, хизмат сифатини яхшилашга замин яратади. Шу орқали микробизнес сегменти мустаҳкамланади. Ёш тадбиркорлар лойиҳалари учун ажратиладиган кредит миқдорининг 10 миллиард сўмгача кўпайтирилиши ўрта ҳажмдаги бизнес ташаббусларини қўллаб-қувватлашга қаратилган. “Келажак тадбиркори” дастури доирасида 7 йил муддатга 15 фоизли кредитлар ажратилиши эса узоқ муддатли режалаштириш имконини яратади.

Кўплаб ёшлар етарли гаров таъминотига эга бўлмагани сабабли кредит олиш имконидан четда қолиб кетарди. Гаров талабининг

ЁШ АВЛОДНИ ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАШГА ҚАРАТИЛГАН КОМПЛЕКС ЁНДАШУВ

юмшатилиши янги ташаббусларни расмий иқтисодиёт майдонига олиб киради. Фаолиятини кенгайтирмоқчи бўлганларга 2 миллиард сўмгача, 5 нафар битирувчини ишга олган тадбиркорларга 10 миллиард сўмгача кредит берилиши меҳнат бозори билан узвий боғлиқ механизмни шакллантиради. Ушбу ёндашув тадбиркорликни кенгайтириш жараёнини ёшлар бандлиги билан бирлаштиради, олий ва профессионал таълим битирувчиларини реал сектор билан боғлайди.

Шу куни Президентимиз инновацион стартапларни қўллаб-қувватлашга доир қатор аниқ механизмларни эълон қилди. Бу бежиз эмас. Замонавий иқтисодиётда рақобат устунлиги хомашё ёки арзон ишчи кучи билан белгиланмайди. Асосий омил билим, технология ва тезкор мослашув қобилиятидир. Ўзбекистон шароитида ҳам ёшлар орасида АТ, муҳандислик, рақамли хизматлар, креатив саноат йўналишларига қизиқиш кескин ошиб боряпти. Шу маънода, инновацион стартап лойиҳаларига 100 минг долларгача инвестиция киритишга рухсат берилгани айни муддао бўлди. Аввал бундай лойиҳалар асосан кичик грантлар ёки хусусий инвесторлар қидируви билан чекланиб қоларди. Энди эса дастлабки босқичдаги технологик лойиҳалар зарур капиталга эга бўлиб, прототип яратиш, дастурий таъминотни ишлаб чиқиш, бозор синовларини ўтказиш имкониятлари кенгаяди. Бу механизм, ҳеч шубҳасиз, стартап экотизимини шакллантириш йўлидаги муҳим қадамдир.

Кўплаб ёшлар техник жиҳатдан кучли маҳсулот яратишнинг уддасидан чиқсада, маркетинг, брендинг, дизайн, сертификатлаш жараёнларида етарли тажрибага эга эмас. “Ёш тадбиркорлар” танловида энг яхши 100 та лойиҳани бренд даражасига олиб чиқиш учун 1 миллиард сўмгача маблағ ажратилиши уларга айни масалада зарур кўмак бўлиши мумкин. Молиявий ва ташкилий кўмак айнан шу бўғинни мустаҳкамлайди, яъни инновацион маҳсулотларни ички ва ташқи бозорга олиб чиқишга хизмат қилади. “Ўсиш ва ривожланиш” стартап лойиҳаси доирасида энг яхши 40 ташаббусга 2 миллиард сўм ажратилиши ҳам инновацион ғояларни танлаб олиш ва уларни тезлаштирилган тартибда қўллаб-қувватлашни назарда тутади.

Яна бир янгилик. Самарқандда энг яхши лойиҳа эгалари иштирокида Халқаро инклюзив ёшлар оромгоҳини ташкил этиш ташаббуси ижтимоий интеграция ва маданий алмашинувни кучайтиради. Кўҳна шаҳарда бундай масканнинг барпо этилиши турли ижтимоий гуруҳ вакилларини бир майдонда бирлаштиради, инклюзив муҳитни ривожлантиради, ёшлар ўртасида ҳамкорлик ва ўзаро ҳурмат тамойилларини мустаҳкамлайди. Ижтимоий ҳимоя ва имкониятлар тенглигига қаратилган ушбу механизмлар ёшлар сиёсатини комплекс кўринишда намоён этади.

Давлатимиз раҳбари ташаббуси билан жорий этилаётган “Менинг биринчи касбим” дастури олий таълим муассасалари битирувчиларини амалий тажриба билан таъминлаш механизмини янги босқичга олиб чиқиши лозим. Битирувчилар учун ойига 2 миллион сўмгача стипендия тўланадиган стажировка тизими ёш мутахассиснинг дастлабки иш тажрибасини молиявий қўллаб-қувватлайди. Кўплаб ёшлар диплом олгач, дарҳол юқори маошли иш топишда қийналади, иш берувчилар эса тажрибасиз мутахассисни қабул қилишга шошилмайди. Стажировка дастури шу ўтиш даврини енгиллаштиради, иш берувчи ва битирувчи ўртасида кўприк вазифасини бажаради.

“Янги авлод тадбиркорлари” дастури доирасида хорижий тажриба бўйича тузилган ўқув модуллари асосида 40 минг ёшни бизнес борасида ўқитиш, Гарвард, Стенфорд каби нуфузли таълим масканлари билан ҳамкорлик халқаро методологияни ўзлаштиришга замин яратади. Бу ёндашув ёшларни глобал иқтисодий муҳит талабларига мос равишда тайёрлашни назарда тутса, техникум ўқувчилари учун “Work and travel” дастури орқали хорижда ишлаш имкониятининг яратилиши ёшларнинг касбий ва маданий тажрибасини бойитади. Халқаро меҳнат муҳити билан танишиш, янги технологияларни ўрганиш, тил кўникмаларини ривожлантириш кейинчалик маҳаллий иқтисодиётга қайтиб келадиган тажриба капиталини шакллантиради.

Учрашувда давлатимиз раҳбари алоҳида эътибор қаратган жиҳатлардан бири маърифат, маънавият масаласи бўлди. Жумладан, “Китобхонлик маданиятини ривожлантириш” жамғармаси орқали истеъдодли ёзувчиларга ижод учун ойига 20 миллион сўмдан ҳақ тўланиши, мактаблардаги энг фаол китобхон ўқувчиларга 10 миллион сўмдан мукофот бериш каби ижодкор ва китобхонларни бирдек рағбатлантиришнинг янги моделини ёдга олиш мумкин. Шунингдек, китоб савдосини ойига 10 минг донадан оширган тадбиркорларга 1 миллиард сўмгача 7 фоизли ссуда ажратилиши нашриёт ва савдо инфратузилмасини мустаҳкамлашга хизмат қилади.

Ушбу саъй-ҳаракатлар туфайли ёшлар онгида билимга ҳурмат, мутолаа маданияти ва ижодий тафаккур шаклланади. Интеллектуал муҳит мустаҳкамланганда ижтимоий жараёнлар чуқурроқ англанади, танқидий фикрлаш ривожланади, янгиликка очиқлик кучаяди.

ОДИЛ СУДЛОВГА ЭРИШИШ

ФУҚАРОЛАРНИНГ ҚОНУНИЙ МАНФААТЛАРИ ҲИМОЯСИНИ ТАЪМИНЛАШГА ХИЗМАТ ҚИЛАДИ

Мамлакатимизда суд-ҳуқуқ тизими тубдан ислоҳ қилинмоқда. Бу фуқароларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ишончли ҳимоя қилиш чораларини кучайтириш, одил судловни самарали таъминлаш, судьялар ролини оширишда намоён бўлмоқда. Зеро, суд — одил судловнинг олий нуқтаси ва унинг мавқеини ошириш ҳуқуқий давлат барпо этиш йўлидаги қонуний жараёндир.

Айнан шундай ёндашув туфайли соҳадаги ишлар кўлами, миқёси ва самарадорлиги кейинги даврда ниҳоятда кенгайиб, янги босқичга кўтарилмоқда. Суд тизимини либераллаштириш ва мустақиллигини таъминлаш бўйича муҳим чора-тадбирлар кўрилмоқда.

Президентимизнинг Олий Мажлис ва халқимизга Мурожаатномасидаги олтинчи устувор йўналиш айнан замонавий давлат бошқаруви ҳамда адолатли суд-ҳуқуқ тизими борасидаги ислоҳотларга бағишлангани бежиз эмас. Хусусан, унда 2026 йилдан бошлаб Электрон ҳукумат платформасини тубдан янгилаш, барча давлат идораларининг мингдан зиёд давлат хизматлари, 5000 дан ортиқ функция ва вазифалари, 200 та маълумот базаси ва ахборот тизими, 100 мингдан зиёд давлат хизматчисининг маҳалла, туман, вилоят, республика даражасидаги ваколатлари Ягона рақамли платформага интеграция қилиниши белгиланди.

Энг муҳими, платформага келиб тушган мурожаатлар, уларни ижрочиларга тақсимлаш ва кўриб чиқиш муддати сунъий интеллект орқали назорат қилинади. Содда қилиб айтганда, маҳалладан тортиб, республика даражасида ҳал бўладиган ҳар бир масаланинг ижрочиси, муддати, ресурси бир жойда кўриниб туради.

Бу йўналишда “Рақамли суд” замонавий технологиялар ва сунъий интеллектни суд тизимига жорий қилиш орқали суд ишларини тезлаштириш, самарадорлигини ошириш ва шаффофлигини таъминлашга йўналтирилган янги ёндашувдир.

Айни пайтда бу концепция асосида кўплаб хорижий давлатларда суд иш юритуви йўлга қўйилган. Бундан мақсад суд ишларини тўлиқ электрон шаклда юритиш ва суд жараёнини автоматлаштиришга қаратилган.

Шу маънода, “Рақамли суд” концепцияси тизими суд жараёнларининг янада очиқлиги ва тезкорлигини таъминлашга ёрдам беради. Бу тизим орқали суд ишлари бир неча марта тезлашади. Бошқача айтганда, замонавий ахборот-коммуникация технологиялари имкониятининг бугунги суд тизимидаги ролига тегишлича баҳо бериш мақсадга мувофиқ.

Шунингдек, фуқаролар ҳамда тадбиркорларга ўз ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини судда ҳимоя қила олиши, суд ишларини юритишда тортишув ва тарафларнинг тенглиги тамойилларини тўлақонли рўёбга чиқариш, судлар фаолиятини тўлиқ рақамлаштириш, суд мажлисларида масофадан туриб иштирок этишга ҳам алоҳида эътибор қаратилди.

Энг асосийси, судьяларнинг мустақиллиги ва дахлсизлиги кафолатларини кучайтириш, судга ҳурматсизлик қилиш ва суд ишига аралашиш ҳолатларининг олдини олиш бўйича самарали механизмларни ишлаб чиқиш назарда тутилмоқда.

Азамат ИКРОМОВ, Тошкент вилояти судининг иқтисодий ишлар бўйича судлов ҳайъати раиси

Конституциямизнинг 122-моддасида судьялар мустақил экани, фақат қонунга бўйсуниши, судьяларнинг одил судловни амалга ошириш борасидаги фаолиятига бирор-бир тарзда аралашишга йўл қўйилмаслиги ва бундай аралашиш қонунга мувофиқ жавобгарликка сабаб бўлиши каби муҳим нормалар мустаҳкамлаб қўйилган.

Судьяларнинг мустақил ва фақат қонунга бўйсунган ҳолда иш юритишининг Конституция даражасида кафолатланишидаги асосий сабаблардан бири суд ҳокимиятига бошқа ҳеч қайси орган ваколатига тааллуқли бўлмаган ҳуқуқ — одил судловни амалга ошириш ҳуқуқи берилгани билан изоҳланади. Зеро, мамлакатимиз ҳаёти, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари тўлиқ таъминланишида одил судловнинг ўрни беқиёс. У жамият аъзоларининг ҳуқуқий маданияти ва ҳуқуқий онгини юксалтириш, қонунларга ҳурмат руҳида тарбиялашда муҳим аҳамият касб этади.

Суд-ҳуқуқ тизимини ислоҳ қилиш бўйича бажарилган ишларни қайд этар эканмиз, бу соҳада ҳали ечимини кутиб турган муаммолар борлигини ҳам таъкидлаш жоиз. Бу муаммолар, биринчи галда, судларнинг ҳақиқий мустақиллиги ва эркинлигини таъминлаш, суд ишларида адолатли қарорлар қабул қилишга қодир, юксак малакали, ҳалол ва пок виждонли суд ходимлари корпусини шакллантириш, судларда ишларни кўриш сифатини янада ошириш билан боғлиқ.

Судларнинг мустақиллиги ва судьялар дахлсизлигини таъминлашни кучайтириш бўйича судга ҳурматсизлик қилиш ҳолатларининг олдини олишга доир самарали механизмларни ишлаб чиқиш, бунинг учун маъмурий жавобгарлик чораларини кучайтириш ва жиноий жавобгарлик белгилаш, суд ишларини ҳал этишга аралашганлик ва суд ҳужжатини ижро этмаганлик учун жавобгарлик чораларини кучайтириш, одил судловни амалга ошириш фаолиятига аралашганликка доир ҳар бир жиноят иши якуни бўйича жамоатчиликни оммавий ахборот воситалари орқали мажбурий равишда хабардор қилиш тартибини жорий этиш белгиланди.

Одил судлов соҳасидаги барча ислоҳотлар фуқароларнинг одил судловга эришиш даражасини янада ошириш, фуқароларнинг бузилган ҳуқуқлари ва эркинликлари, шунингдек, қонуний манфаатлари ишончли ҳимоя қилинишини таъминлашга хизмат қилади.

Осиё ва Африка ёзувчиларининг тинчлик ҳамда халқаро бирдамлик шиори остида ўтган ҳаракатида энг фаол намояндалардан бири сифатида иштирок этиб, жаҳоннинг кўпгина мамлакатларида ўзбек халқининг юксак маданиятини намоён қилди.

ЯНГИ ЎЗБЕКИСТОН

www.yuz.uz yuz.uznews official

1 март – Зулфия таваллуд топган кун

МЕНИ ОҒУШЛАГАН ҲАЁТ НАҚ ОФТОБ

Янги қўшиқ талаб унда ҳар сабоҳ

Ҳар гал Зулфияхоним ҳақида эшитганимда, аввало, мактабда ўқиб юрган кезларим “Ҳаёт китобимни бехос варақлаб, Мен ўтган умрга ачинмай қўйдим” сатрлари билан бошланувчи шеърини бир кечада ёд олганим эсга тушаверади. Ўша йили баҳорнинг илк куни анча илиқ келганидан адабиёт дарсида хона деразаси қия очиқ эди. Тасодифни қарангки, дераза рўпарасида катта-катта бодом дарахтлари бўларди. Мен эса бу шеърни эндигина гуллаётган ўша бодомларга қараб ёддан ўқиб бергандим. Ҳаётнинг турфа қийинчиликларини тотгани оқ оралаган сочларидан билиниб турадиган кекса адабиёт муаллимимиз шеърни кафтини иягига тираганча, бир нуқтага тикилиб тинглагани ҳамон кўз олдимда.

Ўша шеърнинг “Кийганим ипакми, читми ё кимхоб” деган қатори бор эди. Уйга қайтиб, кимхоб қандай мато эканини сўраганимда, момом унинг қимматбаҳолигини айтган. Чит эса арзонроқ эканини ўзим ҳам билар эдим. Шунда “Қандай қилиб шундай буюк шоира читдан либос кийишга мажбур бўлган?” дея ўйлагандим. Ушбу саволга кейинроқ, Зулфия ҳаётини кенгроқ ўрганганимда жавоб топдим.

Аслида, унинг умрининг қайсидир паллаларида кимхоб эмас, балки оддий чит кўйлак кийиши ортида нафақат ўша даврнинг оғир синовлари, шу билан бирга, шоиранинг ўта камтаринлиги ҳамда моддий бойликлардан кўра маънавий оламни юқори қўйиши яширин экан. Зеро, шоиранинг энг катта бойлиги, ҳаётини заррин кимхобдек безаган бебаҳо хазинаси буюк ва заволсиз муҳаббат эди. Айнан мана шу туйғу шеърларига зеб бериб, ҳаётини машаққатли, аммо шарафли йўлга бурди.

Зулфия ва Ҳамид Олимжон муҳаббати ўзбек адабиёти тарихидаги энг гўзал, энг садоқатли туйғулар қиссаси ҳисобланади. Икки ёркин истеъдод эгасининг топишуви оддий тасодиф эмас, балки шеърият осмонида юз берган илоҳий мўъжиза каби эди. Уларнинг қалбида милтираган илк учқунлар кейинчалик бутун бир халқнинг маданий меросини ёритувчи бадиий машъалага айланди. Тошкентнинг сернам кўчалари ҳамда шеърият кечаларида бошланган танишув вақт ўтиши билан узилмас ришталарга туташди. Улар бир-бирининг қалбини сўзсиз тушунадиган, сатрлар орқали суҳбатлашадиган чинакам ҳамдард эди. Ёш шоиранинг нигоҳлари ҳамда оташин йигитнинг жўшқин қалби ўртасида куртак ёзган илк туйғулар соф муҳаббатнинг энг ёркин кўриниши сифатида шаклланди.

Ушбу гўзал туйғу фақатгина икки инсоннинг бахтидан иборат эмасди. Улар биргаликда ижод қилиб, бир-бирини мунтазам илҳомлантирган ҳолда доимо юксак парвозларга чорларди. Ҳамид Олимжоннинг олов қалбида жўш урган мисралар Зулфиянинг назокатли, теран ва маъюс сатрлари билан буткул уйғунлашиб кетганди. Икки ижодкор гўёки азим дарёнинг икки қирғоғи каби ёнма-ён, сокин ва аҳил оқарди. Зулфиянинг нигоҳларида Ҳамид Олимжон ўзининг ёруғ келажагини, битилажак энг гўзал достонларини аниқ-равшан кўрарди. Айнан шунинг учун уларнинг оилавий турмуши кўпчилик дилдан ҳавас қиладиган чинакам садоқат тимсолига айланиб улгурганди. Шоирлар хонадони доимо дўстлар, ижодкорлар ва эзгу ниятли инсонлар билан гавжум бўладиган чинакам маърифат ўчоғи эди.

Бироқ тақдирнинг бешафқат зарбаси мазкур мунаввар ҳаётга тўсатдан қора булутдек ёпирилди. Айни камолот ёшида, ижодининг энг гуллаган палласида юз берган автоҳалокат сабабли Ҳамид Олимжон ёруғ оламни барвақт тарк этди. Мазкур мудҳиш йўқотиш Зулфиянинг қалбини парча-парча қилиб ташлади. Ёшгина жувон, меҳрибон она ва оташин шоира бир лаҳзада энг катта суянчиғидан, бебаҳо руҳий таянчидан айрилди. Қора либосга бурканган Зулфиянинг чексиз фарёди қоғозга тушган йиғи аралаш мисраларида абадий муҳрланиб қолди. “Кечир, қолдим ғафлатда” каби ўтли сатрлар бир умрлик соғинч, ҳижрон ва армоннинг ёркин ифодаси саналади. Шоиранинг изтироблари ҳар қандай тош қалбни ҳам эритиб юборгудек кучли ҳасрат садоси эди.

Зулфиянинг кейинги бутун ҳаёти севимли ёрининг ёркин хотирасини абадийлаштиришга тўлақонли бағишланди. У ҳар бир баҳорини, умрининг ҳар бир тонгини Ҳамид Олимжонни сўроқлаб, унинг қайтишидан умидвор бўлиб кутиб оларди. Гарчи жисмонан айрилиқ юз берган бўлса-да, уларнинг покиза руҳлари ҳеч қачон бир-биридан узоқлашмади. Зулфия метин иродаси, юксак бардоши ва битмас-туганмас муҳаббати орқали садоқатнинг беқиёс ҳамда емирилмас ҳайкалини яратди. У умр йўлдошининг чала қолган эзгу орзуларини рўёбга чиқариш, фарзандларини жамиятга наф келтирувчи комил инсонлар этиб тарбиялаш ҳамда севимли ёрининг исмини мангу барҳаёт сақлашдек машаққатли вазифани мардона бажарди. Ижодкор ўзи битган ҳар бир сатрда ёрининг пинҳоний нафасини ҳис қилиб яшади.

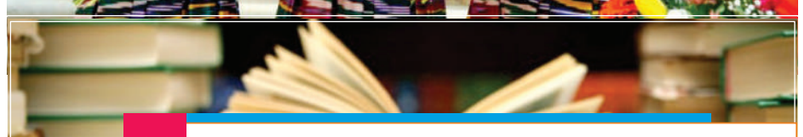
Хўш, шундай юксак ирода, тоғларни толқон қилгудек сабр-матонат ва ўқирманларни лол қолдирган иқтидор соҳибаси қандай муҳитда камол топган эди? Қандай қилиб оддий читдан кўйлак кийган қиз бутун бир миллатнинг фахрига, ўзбек аёлининг ирода тимсолига айланди? Мазкур саволларга жавоб топиш учун шоиранинг босиб ўтган шонли, шу билан бирга, ўта мураккаб ҳаёт йўлига, таржимаи ҳолига яна бир бор назар ташлашимиз лозим бўлади. Зеро, Зулфияхонимнинг жасорати фақатгина унинг муҳаббатида эмас, балки миллат ва жамият олдидаги фидокорона меҳнатида ҳам яққол намоён бўлади.

Ўзбек халқининг маънавий юксалиши, миллий адабиётимизнинг дунё миқёсида эътироф этилиши ҳамда хотин-қизларнинг ижтимоий-сиёсий ҳаётдаги фаоллигини ошириш йўлида фидокорона хизмат қилган улуғ сиймолардан бири, шак-шубҳасиз, атоқли шоира, мутаржим ва йирик жамоат арбоби Зулфия Исроиловадир. Жамиятимизда аёл қадрини улуғлаш, ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилиш давлат сиёсати даражасига кўтарилган бугунги кунда бетакрор истеъдод эгасининг босиб ўтган ибратли йўли ҳамда бой меросини чуқур ўрганиш ҳар қачонгидан-да долзарб аҳамият касб этади. Ўзининг такрорланмас шеърияти билан минглаб китобхонлар қалбини ром этган шоира бутун онгли ҳаётини халқ манфаати, миллат маърифати ва ватан тараққиётига бахшида этган улуғвор шахс сифатида тарихимиз зарварақларидан муносиб ва мустаҳкам ўрин эгаллаган.

Зулфия Исроилова 1915 йилнинг 1 март санасида Тошкент шаҳрида, Исроил темирчи хонадонида ёруғ олам юзини кўрди. Қизларнинг таълим олиши ва ижтимоий ҳаётга аралашуви ўта мураккаб кечган бир даврда унинг илмга чексиз иштиёқи келажакдаги улкан зафарларнинг дебочаси вазифасини ўтади. У 1922 йилдан 1931 йилгача ўрта мактабда, сўнгра 1931-1934 йиллар оралиғида хотин-қизлар педагогика билим юртида таҳсил олиб, дунёқарашини бойитиб борди. Иқтидорли қаламкашнинг илк шеъри 1931 йили “Ишчи” газетасида босилиб чиқди ва орадан кўп ўтмай, 1932 йилда “Ҳаёт варақалари” номли илк шеърлар тўплами нашр этилди. Шундан сўнг унинг “Темирой”, “Шеърлар”, “Қизлар қўшиғи” каби шеърий китоблари эл-юрт эътиборига ҳавола қилиниб, ёш ижодкорнинг адабиёт майдонига дадил кириб келаётганидан дарак берди. У 1935 йили Ўзбекистон Фанлар қўмитаси ҳузуридаги Тил ва адабиёт институти аспирантурасига ўқишга кирди ва шу тариқа илмий-назарий салоҳиятини тобора юксалтириб борди.

Меҳнат фаолиятини жуда эрта бошлаган шоиранинг ҳаёт йўли деярли бир умр матбуот, журналистика ва нашриёт соҳаси билан узвий боғлиқ ҳолда кечди. У 1938-1940 йилларда Ёшлар ва ўсмирлар адабиёти нашриётида муҳаррир, 1941-1950 йиллар мобайнида Ўзбекистон давлат нашриётида бўлим мудири вазифаларида меҳнат қилди. Айниқса, шоиранинг журналистика соҳасидаги хизматлари алоҳида таҳсинга сазовор. Истеъдодли публицист 1950 йилдан 1953 йилгача ҳозирги “Саодат”, ўша вақтдаги “Ўзбекистон хотин-қизлари” журналида бўлим мудири, 1954 йилдан 1985 йилга қадар, ўттиз йилдан зиёд вақт давомида мазкур нуфузли нашрнинг Бош муҳаррири лавозимида самарали фаолият юритди. Унинг бошчилигида нашр этилган мақола ва очерклар ўзбек аёлларини ижтимоий фаолликка чақириш, дарду ташвишларини жамоатчиликка етказиш ҳамда инсоний ҳақ-ҳуқуқлари поймол бўлмаслиги учун курашишда чинакам маънавий минбар вазифасини ўтаб берди.

Зулфияхоним ижоди ва матонатли ҳаёт йўли янги Уйғониш даври пойдеворини барпо этаётган мамлакатимизнинг ҳар бир хотин-қизи, барча ёшлари учун чексиз садоқат, юксак маънавият ва ватанпарварликнинг олий намунаси сифатида хизмат қилишда давом этаверади.

Атоқли ўзбек шоири Ҳамид Олимжон билан боғланган тақдир йўллари Зулфия ижодида ўчмас из қолдирган муҳим омиллардан бири ҳисобланади. Унинг шеърий даҳо даражасида порлаши бевосита “Уни Фарҳод дер эдилар”, “Ҳижрон кунларида” ва “Ҳулкар” тўпламлари билан узвий алоқадор саналади. Айниқса, 1944 йили Ҳамид Олимжоннинг бевақт ва фожиали вафотидан кейин ёзилган, чуқур руҳий силсилалар ва қалб изтиробларини йўғрилган асарлари унинг ижодий оламида жиддий ўзгаришлар содир бўлганини намойиш этди. Садоқатли рафиқа ва матонатли она ўзининг шахсий фожиаси, чексиз ҳижрон дарди тасвири орқали Иккинчи жаҳон урушидан ўта оғир талафотлар ҳамда битмас-туганмас йўқотишлар билан чиққан бутун бир халқнинг, минглаб муштипар оналар ва беваларнинг қалб нидосини юксак бадиий маҳорат билан ифодалаб берди.

Совет давлатининг санъат ва адабиёт тўғрисида ўтган асрнинг қирқинчи йиллари охирида эълон қилинган адолатсиз қарорлари бутун ўзбек адабиётига, жумладан, Зулфия ижодига ҳам катта зарар келтирди. Эркин фикрли ижодкор бадбин кайфиятлар ва пессимистик кечинмалар куйчиси сифатидаги асоссиз таъна тошлари остида қолди. Шунга қарамай, у ўзида туганмас ирода топа олди ва “давр ғоялари”ни акс эттирувчи асарлар ёзиш билан бирга ўзбек аёллари ҳаётини чуқур билувчи мутафаккир сифатида замондошлари, меҳнаткаш дугоналари ҳақида ўткир публицистик мақолалар битишда давом этди. Унинг асарларида эндиликда фақатгина ҳижрон азоби эмас, балки ҳаёт синовларига мардона юз тутган кучли ўзбек аёлининг метин иродаси ҳам ўз аксини топа бошлади.

Эллигинчи йилларнинг иккинчи ярмига келиб, адибанинг ижтимоий-сиёсий фаолияти халқаро миқёсга кўтарилди. У Осиё ва Африка ёзувчиларининг тинчлик ҳамда халқаро бирдамлик шиори остида ўтган ҳаракатида энг фаол намояндалардан бири сифатида иштирок этиб, жаҳоннинг кўпгина мамлакатларида ўзбек халқининг юксак маданиятини намоён қилди. Ҳиндистон, Миср, Япония ва бошқа давлатларга сафарлари унинг дунёқараши ҳамда шеъриятида теран из қолдирди. Айнан мазкур даврда яратилган “Мушоира”, “Ўғлим, сира бўлмайди уруш”, “Қозоғистон ўланлари”, “Мен чизолмаган сурат” сингари достон ва шеърлари унга катта шуҳрат келтирди. Адиба қаламига мансуб асарларда тасвир этилаётган ҳаёт кўлами тобора кенгайиб, миллий қадриятларимиз билан биргаликда хорижий халқлар ҳаёти манзаралари, умумбашарий тинчлик ва инсонпарварлик ғоялари ҳам уйғунлашиб кетди.

Етмишинчи йиллардан бошлаб унинг ижодида миллий ҳаёт тасвирининг ранглар камалаги пайдо бўлди, воқеликни ҳаққоний ва фалсафий идрок этиш тамойили кескин кучайди. “Ўйлар” шеърий гулдастаси билан бошланган теран ижодий изланишлар “Висол” ҳамда “Йиллар, йиллар...” каби салмоқли китобларида муносиб давом этиб, шоира меросида чинакам бадиий юксалиш даври бошланганини кўрсатиб берди. Баркамол ижодкор достон жанрига қайта мурожаат қилиб, улуғ устоз Ойбекнинг сўнгги сафарига бағишланган, чуқур пафосга бой “Қуёшли қалам” достонини ўқувчиларга тақдим этди.

Шу билан бирга, келажак авлод тарбиясига эътибор қаратиб, болаларга аталган қатор туркум шеърлар, жумладан, “Лолақизғалдоқ” тўпламини яратди. Садоқат тимсолига айланган шоира ўз умрининг катта қисмини устоз ва умр йўлдоши Ҳамид Олимжоннинг адабий меросини ўрганиш ҳамда нашр этишдек машаққатли ишга бағишлади. У шоирнинг қаламига мансуб “Семурғ ёки Паризод ва Бунёд” достони асосида қўғирчоқ театри учун махсус пьеса ҳамда “Зайнаб ва Омон” операси либреттосини ёзиб, миллий театримиз хазинасини бойитишга салмоқли ҳисса қўшди.

Зулфияхоним серқирра ижоди билан бирга етук таржимон сифатида ҳам халқимиз маънавиятига улкан хизмат кўрсатган арбоб саналади. У Александр Пушкин, Михаил Лермонтов, Николай Некрасов, Леся Украинка, Марварид Дилбозий, Сильва Капутикян, Эди Огнетсвет, Мустай Карим, Амрита Притам каби жаҳон ва қардош халқлар адабиётининг йирик намояндалари асарларини ўзбек тилига юксак маҳорат билан ўгирган. Ўз навбатида, ўзбек қизининг дарди, қувончи ва ўйлари ифода этилган ўлмас асарлари ҳам кўплаб хорижий тилларда ҳамда қардош туркий халқлар тилларида миллионлаб нусхаларда нашр этилган. Шоиранинг ватан ва халқ олдидаги тенгсиз хизматлари юксак қадрланиб, унга Ўзбекистон халқ шоираси ва Меҳнат қаҳрамони каби олий унвонлар берилган. Шунингдек, у халқаро Жавоҳарлаъл Неру, “Нилуфар” мукофотлари, Ҳамза номидаги Ўзбекистон давлат мукофоти ҳамда Болгариянинг “Кирилл ва Мефодий” ордени билан тақдирланган.

1996 йилнинг 1 августида ёруғ оламни тарк этган улуғ ижодкор хотираси халқимиз қалбида мангу барҳаёт яшаб келмоқда. Атоқли шоиранинг миллий маданиятимиз ва адабиётимиз тараққиётидаги тарихий хизматлари чуқур эътиборга олиниб, иқтидорли хотин-қизларни қўллаб-қувватлаш мақсадида Зулфия номидаги давлат мукофоти таъсис этилган. Ҳозирги кунда пойтахтимиздаги марказий кўчалардан бири унинг номи билан аталади.

Президентимиз ташаббуси билан Жиззах вилоятида барпо этилган Ҳамид Олимжон ва Зулфия хиёбони, икки шоир номи билан аталувчи ўзбек тили ва адабиётини чуқур ўқитишга ихтисослаштирилган ижод мактаби ҳамда музей халқимизнинг ардоқли фарзандларига кўрсатилган улкан эҳтиром намунаси бўлди. Шунингдек, пойтахтимиздаги Адиблар хиёбони мажмуасида улуғ ижодкорлар қаторида Зулфияхоним ҳайкали ўрнатилгани ҳам шоиранинг ижодий барҳаётлигини таъминлашда эзгу ташаббус дейиш мумкин.

Зулфияхоним ижоди ва матонатли ҳаёт йўли янги Уйғониш даври пойдеворини барпо этаётган мамлакатимизнинг ҳар бир хотин-қизи, барча ёшлари учун чексиз садоқат, юксак маънавият ва ватанпарварликнинг олий намунаси сифатида хизмат қилишда давом этаверади.

Жонибек АЛИЖОНОВ,
“Янги Ўзбекистон” мухбири

ГАЗЕТАДАГИ МАТЕРИАЛЛАРНИ ЛОТИН ЁЗУВИГА АСОСЛАНГАН ЎЗБЕК АЛИФБОСИДА ЎҚИШ УЧУН МАЗКУР QR-КОДНИ СКАНЕР ҚИЛИНГ.

“Янги Ўзбекистон” ва “Правда Востока” газеталари таҳририяти” ДМ

МУАССИС:
Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Салим ДОНИЁРОВ

Таҳририятга келган қўлёзмалар тақриз қилинмайди ва муаллифга қайтарилмайди.
Газетанинг етказиб берилиши учун обунани расмийлаштирган ташкилот жавобгар.
Газета таҳририят компьютер марказида саҳифаланди.
Газетанинг полиграфик жиҳатдан сифатли чоп этилишига “ШАРҚ” НМАК масъул.
Босмахона телефони: (71) 233-11-07.

Қабулхона: (71) 233-56-33 Девонхона ва эълонлар: (71) 233-70-98 E-mail: info@yuz.uz Веб-сайт: www.yuz.uz: (71) 233-47-05

Ўзбекистон Республикаси Президенти Администрацияси ҳузуридаги Ахборот ва оммавий коммуникациялар агентлиги томонидан 2020 йил 13 январда 1047-рақам билан рўйхатга олинган.
Нашр индекси — 236. **Буюртма** Г-246.
30829 нусхада босилди.
Ҳажми — 3 табоқ. Офсет усулида босилган. **Қоғоз бичими** А2.
Баҳоси келишилган нархда.

“ШАРҚ” нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй.

Навбатчи муҳаррир: Бекқул Эгамқулов
Мусаҳҳиҳ: Насиба Абдуллаева
Дизайнер: Хуршид Абдуллаев

Манзилимиз:
100060, Тошкент шаҳри,
Шаҳрисабз кўчаси, 85-уй

ЎзА якуни — 22:56 Топширилди — 23:30